

GORSKI *reševalec*

***Nesreče v gorah:
narobe usmerjeni
prst***

***Telemedicina
in reševanje***

***Plazovne
žolne
v GRZS***

PODATKI IZDAJATELJA

Izdajatelj:
Društvo GRS Tržič

Leto izdaje:
april 2020

Pripravil in uredil:
Matija Perko

Lektoriranje:
Marjeta Perko

Oblikovanje in prelom:
Društvo GRS Tržič

Format:
spletna izdaja

ISSN 2350-4617

Članke so pripravili člani in simpatizerji Društva GRS Tržič

Za vsebino prispevkov
so odgovorni avtorji

Fotografija na naslovnici:
Vili Vogeltnik

Fotografija na zadnji strani:
Primož Štamcar

KAZALO

Uvodne besede	3
Janez Primožič	
Beseda urednika	3
Matija Perko	
Načrtovane aktivnosti usposabljanja in urjenja	4
Sašo Rožič	
Mednarodna vaja gorskih reševalcev na Ljubelju	7
Primož Štamcar	
Plazovne žolne v GRZS	11
Aljaž Anderle	
Telemedicina in reševanje	14
Tomaž Goslar	
Matija Perko, prejemnik priznanja GRZS za življenjsko delo	17
Janez Kavar	
Großglockner in Poljakovi angeli varuhi	23
Alenka Bevčič	
Tabor Alpamayo	25
Jernej Kuhar	
Nesreče v gorah: narobe usmerjeni prst	28
Klemen Belhar	
Preventivna dejavnost	30
Robert Ternik	
Skupne ture Društva GRS Tržič	33
Milan Meglič	
Statistični pregled reševalnega dela v letu 2019	38
Slavko Rožič	

Uvodna beseda

Janez Primožič

Spet je minilo leto, ki nam je postreglo s pestrim dogajanjem. Opravili smo veliko prostovoljnega dela na reševalnem, preventivnem in izobraževalnem področju. Naše delo je razpeto od zveznega nivoja, preko društva in dela na lokalnem nivoju.

Zavedamo se, da naše delo ni tako transparentno vsem na očeh, zanj ne pričakujemo plačila in javnih pohval. Vendar vse delo opravimo z visoko profesionalnostjo in empatičnim odnosom do pomoči potrebnih.

Seveda se je potrebno za tako kvalitetno delo ves čas izobraževati in nadgrajevati svoje znanje ter psihofizično kondicijo. Zavedanje, da me kot predsednika društva podpira tim kvalitetnih gorskih reševalcev in re-

(foto: Matija Perko)

ševalcev, ki so vedno pripravljeni pomagati in so kos še tako zahtevni nalogi, me navdaja s pogumom za delo v prihodnje.

V lanskem letu se je začela premikati zgodba z našimi bodočimi prostori, kjer je na vidiku rešitev v letošnjem letu. Prav tako smo obogatili svoj vozni park z novim terenskim vozilom. Z novo opremo pa smo poskrbeli tudi za varnost reševalcev.

Letos nas čakajo zahtevne naloge tako na področju izobraževanj, izpitov, kot na organizacijskem področju. Veliko dela nas čaka tudi v zvezi z novimi prostori.

Vse to bomo kvalitetno izpeljali s kolektivom, ki me podpira, in s prijatelji, ki mi stojijo ob strani. Zato se na tem mestu vsem članicam in članom Društva GRS Tržič iskreno zahvaljujem. Seveda naj vam bo ta zahvala hkrati tudi navdih za izvajanje prihodnjih izzivov.

Predsednik Društva GRS Tržič

Beseda urednika

Matija Perko

Že pri sedmi številki Gorskega reševalca sem si rekel da je dovolj, da bo to sedaj počel kdo drug, a me je Janez pregovoril naj nadaljujem. Ne vem zakaj, a pri tej izdaji Reševalca avtorjev člankov ni bilo potrebno posebej priganjati. Sledila so moja navodila, sugestije in je steklo. Mogoče mi je pa uspelo tudi pri ostalih vzbuditi prepričanje o pomembnosti zapisane besede.

Ravno v času, ko sem pripravljal novo številko, je prišlo do izbruha virusa Covid 19. Vsi ukrepi v zvezi s to nalezljivo boleznijo so vplivali tudi na naše delo. Že pri prvem posredovanju smo se morali soočiti s posebnimi ukrepi, vključno izogibanja stikov med nami. Ni dober občutek, ko ne veš, od kod ti preti nevarnost. Tveganje je vedno bilo, je in bo del našega dela. A z dobro fizično pripravo, strokovnim znanjem

(foto: Vili Vogeltnik)

in izkušnjami lahko pomembno vplivamo na tveganje in nevarnosti. To pa seveda ne deluje pri takem izbruhu virusa. Nedvomno ta na vsakogar od nas deluje izredno moteče, a žal je to stvarnost.

V zadnjem obdobju delovanja društva smo se kar navadili gostovati v prostorih PD Tržič, zato se jim iskreno zahvaljujem. Sedaj se Občina Tržič, URSZR in naše društvo trudimo urediti za nas nove prostore. Jasno je, da je pričujoči izbruh virusa Covid 19 reševanje našega problema potisnil v ozadje, saj postavljeni ukrepi ne dovoljujejo nadaljevanja del. Vseeno verjamemo in upamo, da bomo še letos v svojih novih prostorih.

Kot doslej, vam tudi ta številka Reševalca ponuja nekaj novega branja, različnih mnenj in pogledov na tematiko gorskega reševanja. Tržičani smo bili vedno postaja / društvo, ki je stremelo k razvoju in napredku in tako je tudi danes. Vsem avtorjem prispevkov se zahvaljujem za njihovo delo. Varno v hribih in bodite zdravi.

Načrtovane aktivnosti usposabljanja in urjenja

Sašo Rožič

Osnovna dejavnost društva GRS je reševanje v gorah. To zahteva od reševalcev, oziroma članov, stalno, dobro fizično pripravljenost in veliko znanja. V kolikor to želimo ohraniti na visokem nivoju, moramo čez celo leto izvajati aktivnosti s katerimi lahko to dosežemo.

Pri procesu usposabljanja in urjenja se čez leto na društvu izvede veliko aktivnosti. Ena so namenjena usposabljanju reševalcev, druga pa preventivi. Za usposabljanje moštva so na društvu zadolženi inštruktorji, delo med njimi pa koordinira vodja inštruktorjev. Njihova naloga je, da pripravijo vaje in urjenja v takšni obliki, ki so podobne realnim situacijam in ne ogrožajo varnosti udeležencev. Pri usposabljanju

prikazujejo pravilne postopke, oziroma predstavljajo novitete, pri tem pa skrbijo za varno izvedbo.

Vse dejavnosti razdelimo v dva sklopa. Prvi sklop je spomladansko/poletni. Vaje so izvedene v naravi in temeljijo na realnih scenarijih. Poudarek je na osebni opreми reševalca za reševanje v kopnih razmerah in na poletni tehniki reševanja. Ponovimo manevre za težje primere reševanj kot je stensko reševanje, reševanje iz ferat in reševanje padalcev. Sklop zaključimo z letnim tečajem, kjer simuliramo reševalno akcijo v domačih gorah.

Poleti je višek turistične sezone, zato je obiskano hribov največja, s čimer pa naraste tudi število nesreč. V tistem času se osredotočimo samo na reše-

USPOSABLJANJE IN URJENJE

*Pes Q na vaji, ko je našel zasutega v plazu
(foto: arhiv Blaž Belhar)*

*Štafetni spust
ponesrečenca
(foto: Matjaž Kos)*

*Ko poteka vaja v
veselem vzdušju, je
ob uživanju najlepše
(foto: Primož Štamcar)*

valne akcije, za boljšo odzivnost pa formiramo čez vikende in praznike dežurne dvojice. Njihova primarna naloga je prevzeti klic, ter organizirati reševalno akcijo. V nekaterih primerih med dežurstvom reševalci urejajo tudi skladišče in reševalna vozila.

Septembra se delo na društvu vrne v stare tirnice. Pričnemo z realizacijo načrta dela za drugi, jesensko-zimski sklop usposabljanj. Tu praviloma vključimo postopke pri reševanju pogrešanih oseb, najbolj pa se posvetimo pripravi za gibanje na terenu s snežno odejo. Ta posledično pomeni večje tveganje zaradi snežnih plazov, zato namenimo precej časa tej tematiki. V zimskem obdobju, ko je so dnevi krajši, izvedemo kakšno delavnico oz. predavanje. Leto se zaključi z zimskim tečajem, ki je situacijsko prilagojen domačemu terenu. Ob urjenju reševalne tehnike

vseskozi vključujemo in izpopolnjujemo ukrepe prve pomoči s katerimi se srečujemo pri reševanju.

Pomembno je tudi izobraževanje novega kadra, ki je ključen za prihodnje delovanje postaje. Vsak pripravnik je v triletnem stažu polno vključen v delo na postaji in v tem času ga pripravljamo na izpite. Še posebej se aktivno delo z njimi poveča v mesecu pred izpiti, ko z inštruktorji obdelujejo vse tematike.

Poleg opisanega se na postaji izvede veliko preventivnih akcij. Reševalci zavarujemo veliko športnih in družabnih prireditev, ki potekajo na težko dostopnem terenu. Predstavljamo reševalno delo v šolah, vrtcih, taborih in šolah v naravi. Sodelujemo tudi na tečajih, kjer predavamo in prikažemo ukrepe za varno gibanje v gorah.

Mednarodna vaja gorskih reševalcev na Ljubelju

Primož Štamcar

V petek 22. 3. 2019 smo na pobudo Silva Tišlerja (lastnika koč na Ljubelju 1370 m) izvedli skupno mednarodno reševalno vajo in srečanje gorskih reševalcev GRS Tržič in avstrijske GRS Borovlje (ÖBRD Ferlach) na območju prelaza Ljubelj.

Sosednji, obmejni gorski reševalci se tudi sicer srečujemo ob različnih priložnostih (razne planinske ali GRS prireditve, sodelujemo tudi pri kakšni reševalni intervenciji na mejnem območju). Tokrat je bila planirana skupna vaja, kakršne v takšni obliki nismo izvedli že kar nekaj let. Leta 1997 smo imeli skupno vajo na sedlu Belščica (Zbornik 60 let GRS Tržič).

Kljub temu, da je bilo tokrat predvideno srečanje predvsem družabnega in spoznavnega značaja, smo najprej v celoti izvedli 2 urno vajo z naslednjim scenarijem: Pri spustu s prelaza Ljubelj sta na ostrem

prepadnem ovinku 2 sankarja zdrsnila s ceste in zgrmela preko 70 metrov po strmini v globino. Oba sta po prvih informacijah poškodovana.

Zbrali smo se na parkirišču na Ljubelju, od koder smo se z reševalnimi vozili in komplet opremo vzpeli do mesta vaje (ovinek stare Ljubeljske ceste na višini 1248 m). Novozapadli sneg je še nekoliko zabelil dostop, kar pa našim šoferjem in vozilom ni povzročilo večjih preglavic.

Na delovišču je vsaka ekipa poskrbela za enega poškodovanca: ureditev sidrišč, spust do ponesrečenega, oskrba (prva pomoč glede na poškodbe) in dvig na cesto. Vsaka GRS ekipa je sicer delala samostojno (svoja sidrišča, svoje vrvi, svoja nosila), a smo pri tem obojestransko z zanimanjem opazovali tehniko, opremo in način dela »pri sosedih«.

Med potekom vaje
(foto: Primož Štamcar)

Skupinska slika po
vaji na prelazu Ljubelj
(foto: arhiv Matjaž Kos)

USPOSABLJANJE IN URJENJE

Boroveljčani pri dvigovanju ponesrečenca (foto: Matjaž Kos)

Z leve: Janez Primožič, Silvo Tišler in Erwin Oraže (foto: Matjaž Kos)

Boroveljčani so reševanje izvedli z minimalno, lahko opremo (škipčevje za dvigovanje bremen,...), mi smo se odločili za trening uporabe težjih delov skupne reševalne opreme (vitlo in reševalni drog), saj je bilo mesto izvedbe vaje dostopno z reševalnimi vozili.

Pri reševanju namišljenega poškodovanca, ki so ga pripravili reševalci iz Borovelj, smo uporabili opremo za oskrbo poškodovanega/prvo pomoč (vakuumске opornice, vratna opornica, material za obvezovanje), reševalni sedež, gorska nosila TSL in drugo. Njim smo namišljenega ponesrečenca pripravili mi.

Vajo smo zaključili z dvigom poškodovanih na cesto, spraviom opreme in krajšo analizo, nato smo se vsi premaknili na prelaz Ljubelj, kjer je sledilo druženje reševalcev z obeh strani meje ob gostoljubju ekipe »koče na Starem Ljubelju«.

Načelnika obeh postaj GRS Janez Primožič (GRS Tržič), Erwin Oraže (GRS Borovlje) in Silvo Tišler (lastnik koče na Ljubelju) so druženje in vajo zaključili z zahvalo vsem prisotnim, ter povabilom in obljubo, da se naslednje leto ponovno srečamo ob podobni aktivnosti.

Plazovne žolne v GRZS

Aljaž Anderle

Med množico opreme, ki jo GRZS uporablja za neposredno reševalno delo, so plazovne žolne med tehnološko bolj zapletenimi napravami in namenjene enemu izmed posebej zahtevnih reševalnih scenarijev – reševanju izpod snežnih plazov. V GRZS so prisotne vse od začetkov njihovega razvoja. Ta razvoj je poleg večje učinkovitosti naprav privedel tudi k njihovi večji kompleksnosti, ki bi jo na prvi pogled lahko odkrili z obsegom priloženih navodil za uporabo.

Po dveh desetletjih bolj ali manj nespremenjene doktrine uporabe plazovnih žoln, je z razvojem digitalne tehnologije prišlo do sprememb tudi na tem področju.

Najpomembnejši razlog za to je (če odmislimo ekonomskega) želja po večji učinkovitosti pri iskanju zasutega, kar se izraža v sposobnosti razreševanja zapletenih scenarijev zasutja in skrajševanju časa iskanja zasutih. Čeprav je čas, ki ga potrebujemo za iskanje z žolno sorazmerno kratek v primerjavi z ostalimi fazami reševanja zasutih – dostopom na kraj in odkopavanjem – pa so odstopanja v tej fazi reševanja lahko precej visoka in izražena v minutah.

1. Kakšni kompromisi so smiselni

Pristopi k nabavi reševalne opreme za gorske reševalce so bili skozi čas večinoma pragmatični in so strmeli k kompromisu med uporabnostjo, kvaliteto in ceno. Dolga leta je bilo stanje na trgu žoln praktično nespremenjeno. Manjše spremembe in popravki niso narekovali sprememb doktrine, niti načina uporabe. Dileme so se pričele s pojavom naprednejših digitalnih žoln četrte generacije, ki so pomenile dejanski preskok, ne le v tehnologiji, pač pa tudi načinu uporabe. Ta pa je zahteval spremembe pri izobraževanju in razmišljanju ljudi, kar za kompleksno organizacijo, kot je GRZS pomeni precejšen reakcijski čas.

Soočiti se je bilo potrebno z naslednjimi protislovji:

Čimbolj enostavna, a hkrati učinkovita in zmogljiva

Izbrati je potrebno napravo, ki omogoča čimbolj učinkovito uporabo na vseh nivojih. Izbira enostavnejše, a hkrati slabše naprave je kompromis v napačni smeri in kot tak lahko negativno vpliva na učinkovitost

dela na terenu, hkrati pa frustrira tiste, ki si želijo več. Glavni proizvajalci prepoznajo ta problem in ponujajo različne rešitve. Ena izmed njih je dvo nivojski uporabniški vmesnik – enostavnejši in naprednejši.

Vseeno kakšno žolno imamo, saj se v praksi sploh ne uporablja

Statistika govori o tem, da se žolne v Sloveniji ne uporabljajo v praksi, oziroma se z njimi še nikogar ni rešilo. To ne more biti merilo za izbiro opreme. Po tej logiki lahko povsem varno v gore hodimo brez plazovnega trojčka. Kot bi na npr. rekli, da vojska ne rabi biti opremljena s puškami in oklepniki, itd.

Nekje obstaja meja in pripravljeni moramo biti na vsak primer. Plazovi se v Sloveniji sprožajo vsako leto in vsako leto odnese precej ljudi. K sreči je bilo do sedaj žrtev malo, a že naslednjo zimo lahko plaz na skupni turi zasuje recimo 7 ljudi. Da ne govorim o dejstvu, da se naši člani zasebno pogosto odpravljajo v tuja gorstva in povsem drugačne razmere od naših.

Med članstvom GRZS ni interesa za uporabo »kompliciranih« naprav

Interes ni odvisen od tipa naprave. Učinkovita uporaba vsakega kosa opreme, zlasti pa malo bolj kompleksnega, kot je žolna, zahteva izobraževanje in vajo. Zagotavljati

je treba stalno usposobljenost inštruktorjev in članov. Raznoliko obstoječo »floto« je treba spraviti na raven sodobne, zmogljive in uporabniku prijazne opreme. Inštruktorji bodo morali dobro poznati vse žolne na društvih, društva skrbeti za usposobljenost moštva, GRZS pa za stimulacijo in usposobljenost inštruktorjev, ter nabavo optimalne opreme in usklajevanje nakupov le-te z društvii.

Ena od boljših žoln

2. Tehnologija zahteva usposobljenost (Read The Manual First!)

Po študiju nekaterih nekomercialnih internetnih virov o medsebojni primerjavi različnih žoln in z nekaj samorefleksije na preteklih 10 let spremljanja njihovega razvoja v trenutno stanje, lahko potegnem sledeče zaključke:

Boljša žolna v neizurjenih rokah ne prinaša nobene prednosti.

To pomeni, da lahko z vsako žolno razrešimo enostaven primer zasutja v podobnem času. Statistične razlike so tu zanemarljive in praktično lahko primerjamo rezultate z žolnami prve generacije (F1) in žolnami četrte generacije.

V teh primerih lahko pride do navideznih anomalij, ko nevešči uporabniki lahko s starejšo/slabšo žolno iščejo hitreje kot z najmodernejšo. Fenomen je logičen, ker osnovne naprave podajajo le bazične informacije in ne begajo neveščega uporabnika, končni rezultati enostavnega iskanja pa še vseeno ne prinašajo bistvenih statističnih razlik – nekaj sekund.

Najpomembnejši dejavnik je USPOSOBLJENOST uporabnika.

V primeru usposobljenega uporabnika, kar naj bi gorski reševalci bili, so rezultati boljši na strani digitalnih žoln, ker le te bistveno skrajšujejo pot iskanja in zlasti zadnjo, fino fazo iskanja. Praksa kaže, da do največjih razlik v hitrosti iskanja pride, ko imamo zasute več kot 3 ali 4 ljudi.

Če je iskalec eden, se pokažejo prednosti žolne (hitrost obdelave signala, odzivnost, natančnost). Boljše žolne so tu skoraj vedno v prednosti.

Če pa je iskalcev več, pride še bolj do izraza to, kako so izurjeni za skupinsko iskanje, da si koordinirano razdelijo vloge pri iskanju, triži in izkopavanju glede na situacijo in kako znajo pri tem izkoristiti prednosti digitalnih žoln.

Na trgu načeloma ni neuporabne žolne. So pa med njimi velike razlike.

V kompleksnih situacijah in pri pogostem delu z njimi, postanejo razlike med žolnami očitne, tako da lahko izluščimo ozko skupino danes najboljših naprav, ki omogočajo naslednje:

- Velik doseg iskanja,
- Ločena obdelava več prejetih signalov,
- Vizualno in slišno vodenje do vira signala,
- Utišanje signalov najdenih zasutih (markiranje),

Sodobne žolne so zmogljive naprave, ki omogočajo učinkovito delo v vseh pogojih. Le uporabljati jih moramo znati ... (foto: Aljaž Anderle)

- Samodiagnostika – ob vklopu žolna vsakič preveri svojo brezhibnost in javi morebitno napako,
- Skupinsko preverjanje – omogoča enostavno preverjanje opremljenosti skupine pred turo,
- Rezervni – analogni način dela – poveča doseg, omogoča delo na klasičen način v primeru izpada zaslona ali nenavadno kompleksnih situacij in motenj,
- Ne moti ko oddajaš (Rescue Send) – med reševanjem tisti, ki ne iščejo, preklopijo v ta način, da jim ni treba izklopiti žoln in da ne motijo iskalcev,
- G senzor – omogoča nadzor premikanja žolne in sproži samodejni preklop na oddajo v primeru zasutja, tudi če je žolna v načinu iskanja,

- Dodaten komunikacijski kanal, ki omogoča prenos podatka o življenjskih znakih zasutega iskalca in s tem triažo,
- Nastavitve po želji – omogočajo prilagajanje delovanja žoln uporabniku. Nevešči lahko tudi najbolj napredno žolno uporabljajo v enostavnem načinu, napredni način pa lahko izkoristijo profesionalci za to, da iz žolne izvečejo še kakšno sekundo, predvsem v kompleksnih situacijah z več zasutimi in /ali skupinskim iskanju.

Na trgu sta danes dve, mogoče tri žolne, ki so vredne nakupa za zahtevnega uporabnika (Mammut Barryvox S in Pieps DSP pro). Potem je kar nekaj zelo

dobrih žoln, (Mammut Barryvox, PiepsDSP sport, ortovox S+) namenjenih široki rabi z manjšimi omejitvami, in pa največ tistih, ki so sicer morda cenovno ugodne, a funkcionalno relativno omejene v primerjavi z najboljšimi.

3. Pogled naprej

Trenutni trend opremljanja GRZS z novimi žolnami je ugoden, saj se je končno prepoznalo potrebo po kvantnem preskoku (predvsem v glavah) in prehodu na sodobnejše in sposobnejše plazovne žolne. Želimo si, da bo temu ustrezno sledilo tudi izobraževanje in dopolnitev doktrine reševanja izpod plazov, zlasti v fazah prvega odziva, oziroma tovariške pomoči.

Telemedicina in reševanje

Dr. Tomaž Goslar

(foto: arhiv Tomaž Goslar)

Na reševalnih ali iskalnih akcijah GRZS je zdravnik v povprečju prisoten v 44-55% intervencij in sicer najpogostejše pri intervencijah s huje poškodovanimi ali obolelimi. Kljub pogosti prisotnosti zdravnika se reševalci še vedno znajdejo v situacijah, ko v reševalni ekipi ni osebe z medicinsko izobrazbo in so zahtevne odločitve o prvih ukrepih zdravljenja prepuščene reševalcem. Za nekoga, ki se z zdravljenjem poškodovancev ali obolelih ne srečuje vsakodnevno, kljub 80 urnemu tečaju iz prve pomoči in pogostemu obnavljanju znanja, predstavljajo odločitve v urgentnih situacijah velik stres. Prisotnost zdravnika ali kogarkoli z medicinsko izobrazbo na intervenciji precej razbremeni reševalce in pospeši oskrbo.

Razpoložljivost zdravnika se med posameznimi postajami GRS razlikuje. Na žalost smo zdravniki precej zasedeni in se pogosto akcij ne moremo ude-

ležiti, večino časa pa smo dosegli-
vi po telefonu in
pripravljeni poma-
gati z nasveti. Tu
nam lahko pomaga
telemedicina.

Telemedicina je definira-
na kot izvajanje zdravstve-
nih storitev in/ali prenos zdravstvenih informacij na
daljavo s pomočjo telekomunikacijske tehnologije.
Telemedicina omogoča, da zdravnik kljub temu, da
ni prisoten ob bolniku, z njim komunicira, nadzira ži-
vljenjske funkcije, odmerja zdravila, izvaja posege in
pomaga z nasveti. V praksi telemedicina vključuje
vse od operativnega posega na daljavo, do običaj-
nega telefonskega klica. Z napredkom telekomunika-

Uporaba telemedicine in virtualne resničnosti za nadzor urgentnih posegov na Univerzi v Minnesoti, ZDA (foto: Tomaž Goslar)

cijske tehnologije je tudi telemedicina vse lažje dostopna tudi na oddaljenih in težko dostopnih lokacijah. Uporaba telekomunikacijskih storitev je v procesu zdravljenja in diagnostike postala tako vsakdanja, da sploh ne pomislimo, da imamo opravka s telemedicino. Zdravniki radiologi lahko rentgenske posnetke pregledajo kar iz domačega računalnika. Zdravstveno osebje na terenu lahko preko elektronske pošte zaprosi za posvet glede elektrokardiograma (električne aktivnosti srca) in pospeši diagnostiko srčnega infarkta. Videoklic, kot način zdravniškega posveta, uporabljajo številne odprave v visokogorja v primeru, ko zdravnik ni član odprave. V številnih težje dostopnih krajih se telekomunikacijski sistemi že uporabljajo kot pomoč pri zdravljenju, odmerjanju zdravil in odločitvah o nujnosti evakuacije (e-Res@mont PROJECT, zdravljenje višinske bolezni v planinskih kočah švicarskih Alp ...).

Na nivoju GRZS se kakšnega podobnega projekta še nismo lotili, ne dvomim pa, da so reševalci že kdaj v preteklosti uporabili telefonski klic in se posvetovali s postajnim zdravnikom. Pogosto je že kratek pogovor dovolj, da razblinimo dvome in potrdimo pravilen načrt zdravljenja ali evakuacije. V primeru videoklica bi lahko zdravnik sodeloval tudi pri pregledu poškodovanca in nadziral oskrbo. Ob predhodnem dogovoru in ustrezni usposobljenosti reševalcev bi bilo mogoče tudi odmerjanje nekaterih nujnih zdravil ob oddaljenem zdravniškem nadzoru. Z virtualno prisotnostjo zdravnika na intervencijah GRS bi lahko procent zdravniške udeležbe precej povečali. Pomoč telemedicine pa ni pridobitev, vezana le na reševalce, saj jo lahko uporabi tudi zdravnik, ki je prisoten na intervenciji. Postajni zdravniki prihajamo iz različnih specialnosti in pogosto nimamo izkušenj s situacijami, s katerimi se srečamo na terenu, v povsem drugačnem okolju, kot smo ga nekateri navajeni.

Kljub številnim prednostim in vse pogostejši uporabi telemedicine še vedno ostaja kar nekaj odprtih vprašanj. Zakonodaja, ki ureja področje, je slabo urejena in ne sledi napredku tehnologije. S pravnega vidika se posvet lahko zaplete z varstvom osebnih podatkov, bolnikovim soglasjem, odgovornostjo, dokumentiranjem intervencije, ipd.

Tudi za zdravnike, kljub znanju in izkušnjam, zdravljenje na daljavo s pomočjo sodobne komunikacijske tehnologije ni enostavno. Še tako dober video posnetek, opis in zvok ne morejo povsem nadomestiti osebnega kontakta, dotika, otipa ali avskultacije (preiskovanje organov s poslušanjem). Za zdravnika, ki je le virtualno prisoten na intervenciji je ključno,

Na vaji (foto: Primož Štamcar)

da razume omejitve terena, razmer in razpoložljive opreme, ter zaupa reševalcem in se zaveda njihovih omejitev. Fizična odsotnost s kraja nesreče prinaša tudi prednosti, saj pogled od »zunaj« pogosto omogoča čustveno manj obremenjeno oceno situacije in včasih lažje ter hitrejše odločanje.

Ob zaključku na žalost ne morem ponuditi enovite rešitve področja telemedicine v primeru intervencij GRS. Želim predvsem spodbuditi vse udeležene k razmišljanju, kako bi lahko še izboljšali naše delo. Ena izmed možnih rešitev so povsem interni dogovori znotraj postaj ali društev, druga možnost je posvet z dežurnim zdravnikom helikopterskega reševanja, če je ta na razpolago ali pa dogovor Komisije za medicino na nivoju zveze z urgentnimi centri po Sloveniji za možnost posvetov z dežurnimi urgentnimi zdravniki.

Priprava ponesrečenca za transport (foto: Sašo Rožič)

Literatura:

Rožič S, Goslar T, Mrak I, Barborič B. Pregled posredovanj Gorske reševalne zveze Slovenije v obdobju 2009–2018. *Ujma* 2019.

Szawarski P, Hillebrandt D. Doctor won't see you now: changing paradigms in mountain medicine. *Postgrad Med J* 2017.

XII ISMM World Congress on Mountain Medicine Mountain Medicine in the Heart of the Himalayas November 21–24, 2018 Kathmandu, Nepal. *High Altitude Medicine & Biology* 2018.

Matija Perko, prejemnik priznanja GRZS za življenjsko delo

Janez Kavar

Med letošnjimi nagrajenci GRS Slovenije za življenjsko delo je član našega društva Matija Perko, za prijatelje največkrat Janči. Ob prejemu častitljivega priznanja slovenskih gorskih reševalcev sem se z njim pogovarjal Janez Kavar.

Janči, najprej iskrene čestitke! Od mladih nog te poznamo iz udejstvovanja in dela v matičnem PD Tržič, tržiškem AO. Začniva pa s standardnim vprašanjem: kako in kdaj si postal gorski reševalec?

Leta 1972 sem se vključil v alpinistični odsek Planinskega društva Tržič. Takrat so bili gorski reševalci zelo spoštovani, zato smo mladi alpinisti težili k temu, da tudi mi nekoč postanemo reševalci. Vsaj zame je bilo tako. Nekako je bilo samoumevno, da se vključim med gorske reševalce. Tudi doma so me vzgajali v duhu pomagati drugim. Tako sem se leta 1978 pridružil gorskim reševalcem iz Tržiča. Istega leta sem sodeloval pri reševanju mladega dekleta v Paklenici. Žal so bile zanj poškodbe prehude in je umrla. Kasneje so sledila usposabljanja, tečaji, vaje, pa tudi reševanja. Za vsakogar, ki se pridruži reševalcem je pomembno, da te kolektiv sprejme in vzame za svojega. V Tržiču so večinoma reševalci prihajali iz vrst alpinističnega odseka, zato sem skoraj vse poznal, oni pa mene.

Dva zaporedna mandata si bil načelnik naše postaje oz. društva GRS Tržič. Nasledil si dolgoletnega načelnika Toneta Kralja. Kako se spomniš tvojega obdobja vodenja tržiške GRS?

Pri vodilnih funkcijah, ki jih nekdo opravlja več mandatov, je vsaka zamenjava težka in zahtevna. Čas, ko sem postal načelnik postaje GRS Tržič je bil pravi. Vendar sem si takrat obljubil, da kot načelnik ne bom vztrajal tako dolgo kot Tone. Že takrat, kot tudi danes, sem bil prepričan, da sta za dobro delo načelnika dovolj dva 4. letna mandata. Če si pri delu srčen, zagnan, ta čas gre, potem se nekako izrabiš. Zato sem kasneje, ko sem pripravljala novi pravilnik Društva GRS Tržič, v tega zapisal, da načelnik lahko oddela le dva mandatna obdobja. Potem se mora načelnik zamenjati, vsaj za en mandat, ko si lahko izvoljen ponovno. Taka menjava je dobra tudi zaradi ostalih, saj so zamenjave »dolgoletnih nezamenljivih« načelnikov praviloma težje in bolj zapletene.

Res je, da nekatere takrat ni bila po godu moja izvolitev za načelnika.

Bilo je kar nekaj polen pod noge, tudi na nivoju današnje zveze nisem imel ravno podpore. A s časom se je to nekako oklestilo, saj sem s svojim delom dokazal, da smo v GRS Tržič zelo uspešni. Moram pa povedati, da sem imel med kolektivom res veliko podporo, kar mi je pri delu zelo pomagalo. Seveda se je od takrat do danes marsikaj spremenilo. Tudi kasneje, ko nisem bil več načelnik sem vsakomur na tej funkciji

poskusil pomagati. Koliko je posameznikom to pomenilo ne vem, vsekakor pa z moje strani nikoli ni bilo slabih namenov.

V začetnem obdobju razvoja in uporabe mobilnih telefonov, mobilnih aparatov preprosto ni bilo mogoče dobiti. Zaradi hitrega odziva v reševanje pa so komunikacije pomembne. Takrat mi je uspelo vsem članom zagotoviti mobilne telefone, s tem se je izboljšala odzivnost ob reševalnih akcijah. Nikakor tudi ni zanemarljivo, da smo bili ena prvih postaj, ki je bila v celoti opremljena z lavinskimi žolnami. Posebej pa sem se zavzemal, da tudi pripravniki dobijo vso ustrezno opremo za delo gorskega reševalca.

Kakšno je bilo moje vodenje GRS Tržič? Menim, da uspešno, a to bodo presodili reševalci. Sem pa še danes zadovoljen, da sem takrat temeljito pomladil postajo, da sem ob težavah, ki jih ni bilo malo, vztrajal, da se v času mojega vodenja nihče od reševalcev ni poškodoval in da smo še vedno iskreni prijatelji.

Slovenska GRS se je v tvojem obdobju izločila iz okrilja Planinske zveze Slovenije, postala samostojna zveza. V delo postaje oz. društva si uvedel mnoge novosti.

V obdobju, ko sem vodil tržiške reševalce smo pripravili pogoje in razmere, da se je odcepitev od Planinske zveze, za nas pa od PD Tržič lahko opravila neboleče, pošteno in uspešno. Dejanska odcepitev se je formalno opravila že pod vodstvom mojega naslednika Slavka Rožiča, kateremu sem pri tem pomagal po svojih najboljših močeh.

Koliko je bilo uvedenih novosti ali drugačnih pristopov, bi težko sodil, a so bili. Najpomembnejše je vsekakor, da sem uspel postaviti kolektiv, ki je bil homogen. Med seboj smo se razumeli, stare razprtije so bile pozabljene, probleme smo reševali sproti, seveda pa to ni bilo storjeno čez noč, saj je za to potreben čas, pri tem pa smo morali vsi sodelovati.

Matija med plezanjem
(foto: Peter Rožič)

Vedno poudarjam, da smo gorski reševalci amaterji, saj reševanje ni naša služba. A kljub temu to od nas zahteva celega človeka, ki je temu predan v celoti. Ravno tako so v to vpete tudi naše družine. Zaradi tega sem fantom vedno govoril, kako pomembno je, da se imamo »fajn« in se dobro razumemo, potem bo tudi reševanje lažje. Društvo ali postaja je in bo vedno matična celica za gorsko reševanje, zato nikoli ne smemo dovoliti, da nam vzamejo odločanje o našem delu. Vsaj dokler smo amaterji. Seveda bo ob profesionalizaciji gorskega reševanja zadeva drugačna.

Veterane tržiške GRS si prvič popeljal na zdaj že tradicionalno vsakoletno ekskurzijo.

Nikakor ne sprejemam spoznanja, da se reševalca v poznem starostnem obdobju, ko se »pokuri« in umakne med zaslužne člane, da ga ostali, mlajši nekako pozabijo. Saj je vendar še vedno član društva z vsemi pravicami, tudi dolžnostmi, reševati pa pač ne more več! Dejstvo je tudi, kot sem zapisal v enem od svojih člankov, da bomo nekoč, če nam bo dano vsi »ta stari« in za vsakomur od teh stoji dolga zgodba o reševanjih, tveganju, srčnosti in prijateljstvu. Zaradi tega se nikogar od starejših ne sme pozabiti!

V času mojega vodenja GRS Tržič sem začel starejše reševalce spet vabiti na kakšen sestanek, druženja. Pripravil sem tudi vsakoletne ture, ki so bile primerne zanje in v mejah njihove sposobnosti. Te aktivnosti še danes izpeljemo vsako leto. Veselje je doživeti, kaj vse »stari mački« še zmorejo, saj smo bili skupaj na veliko vrhovih, plezali, se vzpenjali po feratah in si ogledali različne dele Slovenije. Žal prihaja tudi moj čas, ko se jim bom pridružil. Ob tem bi mladim rad povedal, naj ne dovolijo, da nastane med generacijami prepad, ki ga je potem težko zakrpati.

Aktivno si leta 1991 s tržiškim alpsko-izvidniškim vodom TO sodeloval v vojni za slovensko samostojnost in nato nastopil poklicno službo v novi slovenski vojski. Ob delu si zaključil študij, končal šolo za častnike SV in druga vojaška izobraževanja.

Začelo se je z Manevrsko strukturo. Naloge smo izvrševali v strogi tajnosti, večinoma ponoči in pripravljali teren za prihodnost. Naslednje dni, po nalogah smo bili v službah, kaj smo počeli ponoči pa so vedeli le redki. In potem se je zgodila vojna. Alpsko izvidniški vod je bil posebna zgodba, o katerem sem pisal že drugje. Zanimivo je, da so bili pripadniki voda večinoma alpinisti in gorski reševalci. Med seboj smo se poznali in si zaupali. Nihče od nas ni vedel, da bo vojna trajala kratek čas, preprosto smo se postavili za domovino. Če bi vojna trajala daljši čas, bi se lahko

za marsikoga končalo drugače. Najbrž je bila vojna tudi eden od razlogov, da sem se po njenem koncu zaposlil v Teritorialni obrambi in zatem v Slovenski vojski. Opravljen študij ob delu mi je omogočil izpolnitev pogojev za vojaška šolanja. Pravzaprav se izobraževanja niso nikoli končala, saj sem le tako lahko opravljal različne dolžnosti v strukturi SV.

Zapustil si opazno sled v helikopterski enoti SV. Bil si vodja reševalcev-letalcev SV, zasnoval temeljno doktrino vojaškega letalskega reševanja SV in pripravil program šolanja in potrjevanja licenc reševalcev letalcev v SV. Nekaterim v slovenski GRS to nikakor ni bilo povšeči?

Prva usposabljanja in izpite za helikoptersko reševanje je manjša skupina, v kateri sem bil tudi jaz, opravila v okviru GRS. Takrat smo opravili enake izpite za reševanje s helikopterjem kot gorski reševalci, a posamezniki iz GRS so to poimenovali »za vojaške namene«. Nikoli ne bom razumel zakaj so zavračali sodelovanje vojaških reševalcev (hkrati smo bili vsi tudi civilni gorski reševalci). Ja, nekateri so se bali za svoj »vrtiček«. Kot da bi bilo kateremu koli ponesrečencu mar, kdo ga pobere. Vseeno je ali je helikopter moder ali siv, važno je, da je odziv hiter in učinkovit.

Ko sem bil imenovan za vodjo reševalcev-letalcev SV, sem se zadeve lotil sistematično. Pripravili smo nov program šolanja in potrjevanja licenc za helikoptersko reševanje. Uvedel sem tudi reševanje s helikopterjem iz vode. Pri primerjanju programov GRS, Policije in Slovenske vojske s strani URSZR je bilo razvidno, da so primerljivi. Sčasoma se je zavrnilni odnos GRS do SV nekako unesel, sodelovanje je steklo.

Leta 2008 si bil operativni vodja enote reševalcev letalcev SV pri akciji asanacije ostankov padlega letala na Korziki?

Ko se je o ostankih letala in ostalem začelo govoriti, sem bil določen v majhno skupino ljudi sestavljeno na MORS, ki je odšla na Korziko z namenom proučiti možnosti, kako poiskati in pospraviti ostanke nesrečnega letala Inex Adrie. Vsak od nas je bil odgovoren za svoje področje dela. Skupaj smo pripravili vse potrebno za izpolnitev te naloge, katero smo ocenili kot izvedljivo. Celotna ekipa, ki je bila sestavljena nekaj mesecev po našem ogledu, je delo asanacije opravila z odliko. Nikoli ne bom pozabil občutkov pred odhodom tja. Ali smo izbrali pravo opremo, ali bo vse skupaj delovalo, kako bo potekalo delo, in podobno? Kasneje, ko smo začeli z delom na gori, smo probleme reševali lažje in sproti. Kot zakleto nam je nagajalo vreme, zato smo se temu morali prilagoditi.

Vsakdo izmed nas, ki smo bili med ostanki vsak dan, se je kdaj nekje usedel, zamislil in se na tem tragičnem mestu poslovil od vseh tam umrlih.

Ko smo delo končali je večina odpotovala domov. Nekateri smo še ostali, da smo pospravili bazo, predali najete prostore, uredili opremo in vse pripravili za odhod domov. Takrat sem mislil, da sem s tem končal. A sem po prihodu domov, že naslednji dan, po odločitvi na MORS odletel spet na Korziko, da se udeležim odprtja spominske plošče na mestu trka letala, ki so se ga udeležili svojci tam umrlih. Tisti dan mi je bilo pravzaprav najtežje gledati vse te ljudi, svojce, ki so bili prvič na kraju, kjer je letalo zadelo v goro. Bajе je Adriino letalo od nesreče do takrat prvič letelo spet v Ajaccio.

Že leta in še aktualni čas je v javnosti veliko govora in polemik o organizaciji letalskega reševanja pri nas in s tem tudi letalskega reševanja GRS. Kako, z izkušnjami iz GRS in SV, vidiš to področje reševanja in najustreznejše rešitve?

Ob pomoči helikopterja se danes opravi veliko reševanj, vendar nikoli ne bo možno opraviti vseh, saj na let helikopterja močno vplivajo vremenski pogoji. Takrat reševanje opravimo »klasično« – peš. Vse večje zahteve zakonodaje in trend reševanja pa težijo k samostojni enoti helikopterskega reševanja.

Kakorkoli, v Sloveniji se helikoptersko reševanje izvaja ob pomoči Policije in Slovenske vojske. So pa to helikopterji, ki so v prvi vrsti namenjeni za druge naloge in dejstvo je, da Slovenija trenutno razpolaga le s temi. Posadke vseh plovil so vrhunsko izurjene za vse vrste zahtevnih reševanj. Razne grupacije in lobiji težijo k hitri profesionalizaciji in samostojni enoti za helikoptersko reševanje. Tudi sam bi si tega želel, moti pa me to, da javnosti ne naližejo »čistega vina«. Trdijo, da bo odziv hitrejši, kvalitetnejši, da bo reševanje cenejše, predvsem pa v celoti boljše za ponesrečence.

Prepričan sem, da bi bilo ustanovitev take enote ali skupine potrebno natančno načrtovati in o tem pripraviti študijo, ki bi prenesla kritično presojo. V tem primeru ne gre samo za gorsko reševanje. Smiselno bi bilo področje pokriti v celoti, torej HNMP, GRS, nesreče, podpora, skratka, kjerkoli se potrebuje helikopter. Koliko helikopterjev, pilotov, tehnikov, reševalcev-letalcev, zdravnikov, vzdrževalcev bi bilo potrebno, da bi sistem lahko nemoteno deloval vse dni v letu, 24 ur? Kje so še servisiranje plovil, dopusti in bolniške zaposlenih, prostori, baze in vse ostalo. Zato sem prepričan, da bi bil tak sistem zelo drag. Pa

Spomladi, ko je vodostaj Soče malo višji je kar razburljivo (foto: Tina Komar)

da ne bo pomote, tudi jaz bi si želel podobne rešitve, a moramo vedeti, kaj država zmore finančno pokriti.

Policija in Slovenska vojska izvajata in zagotavljata reševanje tako, kot ga. Trenutno je to realnost. V prihodnosti bo do podobnega sistema nedvomno prišlo. GRS se bo pač temu prilagodila. Cilj nam mora vedno biti človek, ponesrečeni, občan. Upam, da se bodo tega lotili res celostno za korist ljudi.

Perkovi ste nasploh prepoznavno zaznamovali tržiški alpinizem in GRS. Legendarni stric Marjan Perko, inštruktor GRS in prvi slovenski vodnik lavinskega psa GRS. Stric Nejča Perko, alpinist in gorski reševalec. Bratranec Željko Perko, uspešen alpinist. Pa tudi sam imaš seznam lepih alpinističnih vzponov in še daljši seznam reševalnih akcij GRS?

Nedvomno sta Marjan in Nejča res zaznamovala tržiški alpinizem, kakor tudi bratje Rožič in veliko drugih, saj smo v Trziču vedno premogli dobre alpiniste. Želo je bil v alpinizmu pred menoj, mene so zanimala tudi druga področja udejstvovanja, zato se je to poznalo na mojih dosežkih. Plezal sem vedno rad, kar velja tudi danes.

Verjetno res prehajajo neke vrednote, želje in aktivnosti skozi rodbinske vezi. Z Željkom sva skupaj začela plezati. Ne bom pozabil svojega prvega vzpona po Kramarjevi smeri 25. maja 1972 leta v Storžiču. Želo je bil v navezi z očetom Nejčem, jaz pa z Marjanom Grosom – Torto. Kljub koncu maja je bilo v Storžiču snega še toliko, da smo se skozi peto žrelo pridrsali do konca plazu po čevljih. Storžič je tudi meni nudil veliko šolo plezanja. Tu smo vsi nabirali izkušnje. Veliko prvenstvenih smeri v Storžiču sta splezala Nejča in Marjan. Z Želotom in mano se je Nejča velikokrat pogovarjal in nama svetoval, Marjan pa je bil svet zase. Najbolj je bil ponosen takrat, ko sva z Želotom ponovila varianto Aschenbrennerjeve smeri v severni steni Travnika, ki sta jo prva splezala Cic in on. Ko sva se vrnila v Tamar, kjer je bil Marjan takrat oskrbnik, naju je ob tej priložnosti počastil z obilno hrano, pijačo in prenočiščem. Seveda pa sva mu morala natančno povedati kako je šlo, kako sva splezala določene odseke smeri.

V tržiški GRS in Združenju vojaških gornikov Slovenije, katerega ustanovni član si, te poznamo tudi kot izkušenega urednika vrste publikacij. Uredil si tri od doslej štirih zbornikov GRS Tržič, urejaš »Reševalca«, uredil si številne publikacije vojaških gornikov. Večkrat poudariš – kar je zapisano bo ostalo!

Uredniško delo me je vedno zanimalo. Pravzaprav le redki vedo, da to počnem. Verjetno marsikomu ni jasno kaj pravzaprav urednik dela. Do danes so se tudi pri tem delu stvari spreminjale. Knjiga nikoli ne nastane sama. Vedno, ko se lotim uredniškega dela si po branju vseh tekstov zamislim, kakšna bo knjiga in kaj še potrebujem. Včasih je potrebno tekst kje oklestiti ali kaj dopisati. Take zadrege uskladim z avtorji teksta ali člankov. Včasih me na kakšnem sestanku fantje čudno gledajo, ko jih spodbujam k pisanju, saj se le tako ne bo pozabilo. Vedno znova ugotavljam, posebno pri društvenem delu, da se še vedno premalo beleži, piše in arhivira. To vidim, ko zbiram podatke o kakem dogodku.

Najraje delam tako, da me pustijo pri miru, kar pa ni vedno mogoče. Samo tisti, ki je to delo kdaj opravljal ve, koliko truda, podrobnosti, usklajevanja, preverjanja, iskanja in zbiranja podatkov je potrebnega, da nastane neka publikacija.

Razen gora in skal je od nekdaj tvoja ljubezen tudi voda, deroče reke, zlasti Soča. Kaj imajo skupnega vodne brzice in sive skale?

Že od mladosti, kar pomnim sem bil povezan z vodo. Do mojega osmega leta starosti smo živeli na Can-

karjevi cesti ob Tržiški Bistrici. Otroci smo delali splave, bredli po vodi, plaval.

V svojem življenju sem pri veslanju po divjih rekah zelo pogosto srečal alpiniste, torej nisem samo jaz zaljubljen tudi v vodo. Hribi, gore, reke, jezera, vse to so naravna torišča mojega zanimanja od nekdaj. Težko pojasnim občutke, ko se moje roke dotaknejo skale, ko iščem ravnotežje pri napredovanju po steni. Podobno je v vodi. Veslo je podaljšana roka, bistra voda, ki teče preko kamnov me poškropi in tvori brzice, to me neizmerno privlači. Posebno v lepem vremenu, pa čeprav je voda lahko zelo mrzla. V obeh primerih sem v naravi in na čistem zraku. Skozi čas sem uporabljal različna plovila, kanu, raft in kajak. V Tržiču je kar nekaj časa deloval Veslaški klub Brzica, ki smo ga ustanovili in katerega predsednik sem bil. Peščica nekdanjih članov nas še vedno vesla s kajakom. Zelo rad s kajakom dvosedom ali mini raftom koga peljem po brzicah Soče, Save ali drugje. S tem jim približam drugačno doživljanje vode in narave. Torej skale in voda lepo sodijo skupaj.

Janči, iskrene čestitke še enkrat! Hvala za vse, za kar si prejel priznanje GRZS za življenjsko delo. Uživaj v svojih dejavnostih, predvsem pa z vnuki, ki jim imaš veliko povedati, jih naučiti in jim pokazati!

Reševanje s helikopterjem iz vode. Postopki in oprema so drugačni kot za gorsko reševanje (foto: Roman Hartman)

Großglockner in Poljakovi angeli varuhi

Alenka Bevčič

Dan po lanskem vzponu na najvišji vrh Avstrije sem na svojem Facebook profilu zapisala, da bi objava morala prekipevati od navdušenja, ker se je končno vse poklopilo in je Stüdlgrat končno videl tudi mene, ter da bom nekoč tega dosežka najbrž vesela, vendar pa je bila to tura, ki je nikomur ne privoščim. Ko človeka, s katerim še sekundo prej govoriš, ujame »dolina ekspres« in se odpelje po ledu, ga premetava in odvrže na skale, ti pa samo nemočno gledaš ... dvomim, da mi bo ta prizor kdaj izginil izpred oči.

Zato najprej pustite telefone pri miru, ko ste v steni! V eni roki telefon, z drugo pa opletat, neprivezan, je recept za katastrofo.

Großglockner me je hecal že dve leti. Ni in ni bilo prave priložnosti, vedno je nekaj prišlo vmes. Pa sva s Čopkom rekla, da končno greva. V sredo po službi, konec avgusta, sva parkirala v Kalsu in se uživaško sprehodila do Stüdlhütte na 2801 metrih nad morjem. Tam sva prespala, da sva zjutraj lahko res zgodaj začela, kajti vremenska napoved ni bila najbolj obetavna in nekje sredi dneva naj bi se vreme rahlo sfižilo. No, spala sva bolj malo, ker je bil celo noč »ferker«. Imajo pa v tej koči noro postrežbo. Večerja sicer stane 24 evrčkov, a samo stoj, glej in jej! Sicer mi to v visokogorje nekako ne paše, a to je že tema za kdaj drugič.

Jutro se začne ob štirih. Vase vržem Frutabelo, lučko na glavo in kmalu greva v zvezdno noč. Nikogar ni pred nama, nihče ne gre za nama. Malo nižje sicer opaziva lučko in sklepava, da je nekdo malo zašel. Do konca ledenika se skoraj zdani, lastnik spodnje lučke, opremljen s cepinom in samovarovalnim kompletom počasi pride za nama in nama sledi v steno. S samovarovalcem v Stüdlgrat? Malo čudno se mi je zdelo. Možakar želi komunicirati z nama, a ne zna nobenega jezika, razen poljščine. Vseeno uspem razvozlati nekaj njegovega žlobudranja. Ves čas naju sprašuje o koči Erzherzog Johann Hütte na drugi strani gore, pod tako imenovano normalko, in če greva midva tja. Šele kasneje sem dojela, da se je moral izgubiti že na začetku in da najbrž sploh ni nameraval v Stüdlgrat, pa je sledil edinima lučkama, ki ju je videl, najinima. Na to, da je vstop z ledenika v steno zelo zafrknjen zaradi ledu in da je tudi izstop po normalki cela žurka, naju je opozoril že dan prej prijazni Avstrijec, s katerim sva klepetala v koči. Res je bilo zoprno vstopiti, sicer je šlo lepo. Poljak pa

Na vrhu Großglocknerja
(foto: Alenka Bevčič)

kar za nama, ves čas in tudi prehiteti naju ni želel. Najprej sem ga debelo gledala, ko mi je razložil, da šele 4 leta hodi v gore in da ni bil prav veliko naokrog, potem sem mu morala priznati, da dobro pleza in si precej upa. Čopk je kasneje sicer dodal, da je njemu že na grebenu nekajkrat zastal dih, ko je videl kako je možakarju med plezanjem odneslo po eno nogo. Ponužala sva mu tudi navezavo na vrv, a mi je nekako uspel razložiti, da nima smisla, ker tega ne obvlada. Do vrha smo se, kaj pa nam je preostalo drugega, kar spoprijateljili.

Dol smo se odpravili po normalki. Ker razen Frutabele še v nočnih urah, nisem pojedla ničesar, mi je kar pobiralo moči, a je šlo tako gor kot tudi dol. No, mogoče me z malo hrane ne bi navilo v zadnjem težavnem detajlu, a sem ga vseeno splezala. Prišli smo do izstopa iz stene, midva navezana in se varujeva, kajti spodaj sva pričakovala ledeno podlago. Nisva se motila. Na novo je tam kot jeklenica nape-

Ledeni tobogan, po katerem se je odpeljal Poljak (foto: Alenka Bevčič)

Ijana še vrv in hitro mi postane jasno zakaj. Spustim se dol, stopim na živ led in takoj vpnem matičarko in gurno, da ne bi odletela. Varujem Čopka, ki se prav tako takoj pripne. Poljak pleza zadnji, ne da bi vpel samovarovalni komplet. V tistem trenutku mu zazvoni telefon. Gledam, kako sestopa zadnje metre in upam, da vendarle ne bo tako neumen, da bi se oglasil. Mah, kje pa! Mirno vzame telefon iz žepa, se med plezanjem začne pogovarjati z ženo, z eno roko se še drži vrvi dokler ne pride do tal, takrat se spusti, še vedno govori po telefonu in se samo odpelje. Jaz zavpijem: »Neeeeeee ...« A kaj pomaga, ko pa lahko oba s Čopkom samo nemočno gledava, kako leti in je vedno manjši. Vse se odvija kot v počasnem posnetku. Na srečo ni imel derez, zato ga ni začelo takoj obračati. A še prehitro ga vseeno obrne čez glavo, ga kotali po ledu navzdol, prileti v skale, se še vedno obrača, potem se ustavi in ko že misli, da bo konec peklenskega plesa, ga še enkrat vrže v zrak. Obleži. Midva gledava, pretresena, prepričana, da je mrtev. Nimava izbire, najprej morava poskrbeti za to, da mu ne slediva s hitrim sestopom, šele potem bova lahko pomagala. Začneva natikati dereze, ko se postava spodaj začne premikati, kmalu vstane in kriči, da je o.k., a je izgubil telefon. Bejž no, »jebeš« telefon! Model, preživel si! Preden uspeva s Čopkom sestopiti, vidiva, da ponj že hitijo iz koč. Prva prečka sestopa

je bila res težavna, cepin pa bolj za lepše videti, saj ga nisva uspela zabiti v s kamenjem zmešan led niti za centimeter, potem je šlo lažje in brez težav. Prišla sva v koč, kjer so poškodovanega Poljaka prijazni oskrbniki že skoraj oskrbeli. Razložila sem celotno zgodbo, saj ga tudi oni niso prav veliko razumeli. Vprašala sem, če bodo poklicali helikopter, a so mi pojasnili, da ga noče in da ga v to ne morejo prisiliti. Ni imel zavarovanja, kajti reševanje se v Avstriji plača, najbrž tudi ne denarja za spanje v koči. Bil je ves potolčen in krvav (predvsem po rokah), očala so bila polomljena, a odločil se je, da bo sestopil kar z nama. Z mlado ekipo oskrbnikov v Erzherzog Johann Hütte se osuplo spogledamo. Dol, z nama? Utopija ob teh poškodbah, a Poljak trmasto vztraja. Na koncu nimava izbire in enostavno ne moreva reči ne. Oskrbniki dajo jasno vedeti, da bodo veseli, če ga uspeva spraviti v dolino, ni pa to najina dolžnost. Čopk ga je privezal na vrv, ker je bilo pred nami še nekaj jeklenic in ker sva se bala, da nama kam omahne, saj bi lahko imel še kakšno skrito poškodbo. Dol je šlo z veliko muko. Videla sva, da ga vse boli.

Nekaj časa sem mirno sestopala, potem pa, ni me sram priznati, sem se sesula. Prizor mi je znova in znova silil pred oči in do Lukner hütte, že skoraj v dolini, sem med hojo večino časa jokala in hlipala. Bilo je enostavno preveč. Nisva razlagala, da je Poljaka

v roke prevzel Čopek, izkušen gorski reševalec, ki je aktiven skoraj toliko časa, kot sem jaz na svetu. Zdaj njegovo delo še bolj cenim, ne vem pa, kako bi se jaz spopadala s takimi prizori, kakršnih sem bila deležna tistega avgustovskega četrтка. Še danes, po toliko mesecih, se mi dogodek vsakič, ko se pogovarjamo o Großglocknerju, v vseh podrobnostih odvrti pred očmi. Vem, da je bilo Čopku še težje, kajti na njem je bila največja odgovornost in zasluga za srečen konec pustolovščine.

Na koncu smo, počasi sicer, ob vremenu, ki je čudežno zdržalo do večera, prikrevsali do doline, utrujeni in veseli, da je konec. Poklicala sem v kočo in poročala o razpletu, kar sem jim obljubila pred sestopom in rekla, da ga bova poskusila prepričati, naj gre v Lienzu na urgenco. Seveda naju ni poslušal. Čez dober teden se mi je oglasil po Facebooku in šele takrat sva

si s Čopkom v resnici oddahnili, ker sva se prepričala, da je srečno prišel tudi do doma.

Großglockner? Ko sem sestopala, sem si mislila, da me ne vidi nikoli več in da itak ne maram teh grdih granitnih gora, ki izgledajo, kot da bi nekdo z ogromnega kamiona stresel kup kamenja in ga pozabil poravnati in da me prav malo briga, če nanj privlečejo vsako kravo, kot je nekoč nekdo slabšalno navrgel prijateljici. Ta krava ga ima pač poln kufer!

Ko pa sem s parkirišča v Kalsu še zadnjič pogledala proti njegovemu vrhu, se je v to odločitev že prikradel oklevajoči »morda pa vseeno« ...

Kasnejši prijazen klic iz koč, s povabilom k njim, naju je prijetno presenetil in dal razlog za to, da bova Großglocknerju, če bo vse po sreči, že letos dala še eno priložnost.

Tabor Alpamayo

Jernej Kuhar

V sredo, 31. 7. 2019, sva z Uršo okoli 13. ure prispela v višinski tabor Alpamayo (višina cca. 5500 m nad morjem). Počutila sva se dobro, zato sva takoj postavila šotor, Urša pa je začela s taljenjem snega. Sam sem bolj radovedne narave, zato sem šel malo po taboru spraševati, kdo je že bil in kdo se misli naslednji dan povzpeti na goro, ter ob kateri uri (Z Uršo Kešar sva se hotela izogniti preveliki gneči).

Tako sem od nekega »tirolca« izvedel, da se je na sosednji gori (Quitaraju 6040m) zgodila nesreča. Med sestopom je francoski alpinist padel. Pri tem si je zlomil roko in nogo. Baj se mu je izpulila snežna sablja. O fak!?! Takoj sem začel spraševati, če potrebujejo mojo pomoč, a so mi lokalni vodniki odgovorili, da ni nobene potrebe. Povedali so, da so enega od šotorov preselili direktno pod goro, kjer bodo poškodovanec in dva spremljevalca počakali na reševalni helikopter. Helikopter? Na 5500?! Nemogoče. Nekako so me pomirili, da je vse v redu, da resnično ne potrebujejo pomoči.

Naslednji dan sva odšla plezat, a sva zaradi Uršinega slabega počutja žal hitro obrnila. Do 7. ure zjutraj sva bila že nazaj v taboru. Nekako do 10. ure sva bila tam. Urša se je grela v spalki, jaz pa sem se ponovno odpravil malo po taboru. Helikopterja ni bilo od nikoder. Pa tudi reševalcev ni bilo. Šotor na ledeniku pod goro je še vedno sameval. Začel sem spraševati kaj

se dogaja, kje so reševalci, kako lahko pomagam... Vodniki so ponovno zavrnilo mojo pomoč s pojasnilom, da so reševalci že na poti.

Z Uršo sva spakirala opremo in odšla proti baznemu taboru. Malo pred taborom sva srečala dva policista za reševanje v gorah (Peruvian National Police's High Mountain Rescue Unit – USAM). Ustavila sta se in naju povprašala o poškodovanem. Dobil sem občutek, kot da bi bila brez informacij. Oba sta bila povsem brez opreme. Povedala sta, da so s helikopterjem prileteli v bazni tabor, kjer so mislili nalожiti poškodovanega in ga odpeljati v dolino. Ob povedanem sem bil šokiran. Njihov helikopter namreč zaradi zaprtosti doline in previsoke višine ne more poleteti višje. O šit!!! Takoj nama je bilo jasno, da sva prva, ki sva prišla z višinskega tabora, zato so bile najine besede prva informacija za reševalce. Poskušala sva jim povedati čim več uporabnih informacij.

Takoj sta vse sporočila naprej. S satelitskim telefonom sta poklicala vodnike v višinskem taboru, ki so jima povedali, da so na voljo za pomoč 4 vodniki in nekaj alpinistov. Po postaji sta zaprosila za pomoč še dodatnih šest policistov/reševalcev z vso potrebno opremo za reševanje. Sam sem se ponudil za prenos opreme do morenskega in nato višinskega tabora, vendar so mojo pomoč zavrnilo.

Preden so odrinili so mi zaupali tudi načrt poteka reševanja: »1. dan bomo prespali v morenskem taboru (4900m), 2. dan gremo na višinski tabor, se spustimo do poškodovanega (300m spusta), ga dvignemo do sedla, spustimo do ledenika, čez ledenik in nato v bazni tabor (4300m), kjer ga bo čakal helikopter!« Vse bolj mi je postajalo jasno, da gredo stvari hudo narobe.

Po spletu okoliščin sva ostala v baznem taboru do 17. ure popoldan. Prejšnja informacija (po satelitskem telefonu), da so na višinskem taboru za reševanje pripravljeni štirje vodniki in nekaj alpinistov, ki lahko pomagajo pri akciji se je ponovno izkazala za napačno, saj so vsi vodniki in večina alpinistov iz višinskega tabora do popoldneva že prispeli nazaj v bazo.

Počutil sem se grozno in močno obžaloval, ker nisem šel takoj do francozov in direktno njih vprašal, če potrebujejo pomoč. Po drugi strani pa še danes ne razumem vodnikov, ki so zavračali vsakršno pomoč.

Fant je padel v sredo, se polomil, reševalci so do njega prišli šele v petek. Ne morem si predstavljati bolečine in trpljenja, ki jih je moral prenašati! Sama nesreča mi ni dala miru, zato sem kasneje začel raziskovati na spletu o uspešnosti reševanja. Epilog: Telo 25-letnega fanta so našli v petek 2. 8. na ledeniku. Posledice padca so bile žal usodne.

Vrh Alpamayo 5947m
(foto: Jernej Kuhar)

Višinski tabor, zadaj vrh 6040 m visokega
Quitaraaja. Desno spodaj na ledeniku
je viden šotor kjer je bil ponesrečeni
francoski alpinist (foto: Jernej Kuhar)

Nesreče v gorah: narobe usmerjeni prst

Klemen Belhar

(foto: Matija Perko)

Trend povečevanja števila nesreč v gorah traja že nekaj desetletij, zadnja leta se je še okrepil. Razlogov je več, glavni med njimi je bistveno povečanje obiskovalcev gora. Trend sovпада z močnim trendom v turizmu. Turisti se z morja selijo v gore. V določeni meri gre za modo, deloma gre za iskanje hladnejših temperatur, ki globalno naraščajo. Oboje nam govori, da bo trend naraščal in da bo v gorah še več ljudi. Da gre za zelo realno in otipljivo dogajanje nam povedo omejitve pri obiskovanju Mont Blanca, ki se bodo zelo verjetno razširile tudi na druge preveč popularne vrhove, morda tudi na Triglav.

Več ljudi v gorah že statistično pomeni več možnosti, da gre kaj narobe. Če bi naredili množično raziskavo novih obiskovalcev gora, bi verjetno ugotovili to, kar domačini in gorski reševalci opažamo z lastnimi očmi, da so ti obiskovalci dokaj nevešči. To še poveča možnost, da se zgodijo nesreče. Torej, smemo za nesreče kriviti ljudi, ki se jim pripetijo nesreče? Do neke mere gotovo, a če smo pošteni, lahko priznamo, da je veliko nesreč, morda pretežni del, posledica smole, nesreče. Zlasti v takem primeru je težko govoriti o krivdi ali odgovornosti. A reševalci moramo v vsakem primeru reševati.

Trenutno stanje razprave je na ravni kazanja s prstom in prst je vedno znova usmerjen v ponesrečence. Slabo se odločajo, so nevešči, neizkušeni, ne znajo se orientirati, niso dobro opremljeni. Zadnja leta je bilo vloženega ogromno truda, da bi se to spremenilo. Letaki, tečaji, videi, ozaveščanje, nastopi v medijih. Kaj se je zgodilo? Precej ljudi je bolj veščih, izkušenejših, bolje opremljenih, toda nesreč je še več. Preventive ne gre opustiti, verjetno bi jo morali celo okrepiti, a število nesreč se bo še vedno povečevalo.

Najprej se moramo naučiti sprejeti resničnost. Trenutno se zdi, da se zlasti gorski reševalci, v manjši meri pa tudi država, borimo z resničnostjo. Nekoliko se je otepamo in si želimo, da bi se spremenila. Kot pravim, spremenila se bo, a žal še na slabše. Pomembno je, da si to priznamo. Nelagodje ob porastu nesreč v resnici ne izhaja iz nesreč samih, temveč iz sistemske neprilagojenosti resničnemu stanju. Zato moramo nehati usmerjati prst v planince in v turiste. Kazalec moramo uperiti v državo, pri čemer so trije prsti usmerjeni v nas same.

Da, od države moramo zahtevati več, a kako naj to storimo, če v svojih stališčih nismo enotni in nimamo volje ter poguma, da bi se z državo lahko pogovarjali o tej novi resničnosti. Preden opravimo tak pogovor, si moramo pogledati v oči in se pogovoriti med sabo. V tem zapisu predlagam nekaj tem za pogovor.

Organiziranost. V mnogih ozirih gre za tabu temo in zato je dobro, če začnemo z njo. V slovenski maniri tudi v GRZS marsikdo brani svoj vrtiček in si ne želi sprememb. Toda, GRZS mora biti naš skupni vrt, kjer naj veljajo skupna pravila in kjer naj bodo gredice primerno razdeljene in urejene. V GRZS je postaja ali društvo, ki je skoraj brez akcij, ker je izgubila kopic ozemlja. Razumete, kako trapasto se to sliši, a je vendarle res? V GRZS sta dve »mega« društvi, ki delujeta kot več društev skupaj. Zakaj se ne razdelita na več postaj ali društev? Še posebej, ker je vsaj ena od njiju preobremenjena z akcijami. Ob njiju stojijo postaje, ki imajo vse skupaj manj ozemlja kot pol »mega« postaje. Je vse to prav, dobro, razumno, smiselno?

Morda me bo po tem pisanju kdo vprašal, zakaj sam ne kandidiram za predsednika GRZS, če zagovarjam neke spremembe? Odgovor je, da niti v sanjah. Biti predsednik pomeni imeti, poleg osnovne, še eno službo, ki je tako zahtevna, da je nihče ni sposoben dobro opraviti. Taka služba zahteva profesionalno delo, obenem pa predsednik ne more biti profesionallec. Zato imajo mnoge zveze in združenja funkcijo profesionalnega »generalnega sekretarja«. Zakaj je ne bi uvedli tudi v GRZS in hitro povečali učinkovitost dela?

Financiranje. Nesreč je vse več. Potrebovali bi več reševalcev. Še boljše opremo za še več reševalcev v še krajšem času. Standardi opreme in varnosti so vse večji, kar pomeni dodaten denar. Večina postaj je brez primernih prostorov, nekatere so celo brez le-teh, kot brezdomci nekje bivakirajo. Pri reševanju teh težav si pomagamo z moledovanjem pri državi, z žicanjem za donacije in s prosjačenjem na občinah. Prosjačimo, da lahko rešujemo. Prosim, recite si to večkrat na glas.

Kako torej izboljšati financiranje? Gotovo ne z jamranjem in pritoževanjem. Najprej moramo poenotiti stališča. Večina relevantnih reševalnih organizacij reševanje zaračuna ponesrečencem, a ti so večinoma zavarovani in stroške pokrije zavarovalnica. Člani PZS smo zavarovani za reševanje v tujih gorah! Zakaj ne bi uvedli takšnega sistema, ki bi hkrati pomenil dotok novega denarja v znatni količini? Smo se sposobni pogovarjati o tem? Med seboj in z državo? V nasprotnem primeru moramo od države zahtevati znatno večja sredstva. Več nesreč, več reševalcev, več stroškov, več denarja.

Profesionalizacija. Uradno se v GRZS ves čas zagovarja prostovoljstvo. Neuradno se ves čas pogovarjamo o profesionalizaciji. Zato smo izumili oksimoron, da smo prostovoljci, ki delujejo profesionalno. Recite to večkrat na glas. Zveni vsaj nekoliko trapasto. Še bolj trapasto je, da so nekateri prostovoljci plačani, drugi pač ne. Zdravniki, gorski reševalci-letalci so za helikopterska dežurstva plačani, »navadni« reševalci ne. Ni to čudno? Pravzaprav bizarno? Zakaj helikopterskega reševanja ne bi profesionalizirali? Ali vsaj pošteno plačali tudi dežurstvo reševalcev-letalcev? Zaradi vrtilčkov? Nevoščljivosti? Drugih razlogov ne najdem. Država bi denar našla, a ga sedaj niti ne išče, ker mi nismo sposobni odkritega pogovora sami s sabo.

Helikoptersko reševanje. Helikoptersko reševanje poteka z vojaškimi in policijskimi helikopterji, ki so namenjeni za naloge vojske in policije. Te naloge niso gorsko reševanje. Imamo helikoptersko reševanje brez reševalnih helikopterjev. Skromno prosim, ponavljajte si to na glas, dokler ne doumete nesmiselnosti.

Zakaj od države ne zahtevamo vzpostavitve primer-nih pogojev za helikoptersko reševanje? Ker nekaterim ustreza trenutno stanje? Je to res pomembnejše od dobrega reševanja? Važnejše od hitrosti posredovanja in od primerne obravnave ponesrečenca? Ker država tega ne da? Res? Smo jo to enotno, resno in odločno vprašali? Dvomim! Dvomim, ker se o tem niti sami nečemo pogovarjati.

Zakon. Gasilci imajo zakon, ki jim zagotavlja marsikaj, o čemer mi sanjamo in fantaziramo ob pivu po sestanku. Ob pivu. Po sestanku. Namesto na sestanku in sestankih, torej tam, kjer bi to že zdavnaj morali narediti. Zakaj ne zahtevamo svojega zakona? Ker ne vemo, kaj bi v njem pisalo. Ker se o tem ne govori, ne sprašuje zares. Mi bi imeli zakon tako, da o njem ne bi govorili in bi kar padel z neba. Tudi to si lahko nekajkrat ponovite, vsaj v mislih, če ne na glas.

Za stanje, ki ga imamo nikogar ne krivim. Zlasti ne osebno. Kar imamo, je izid desetletij in vsega, kar so ta prinesla. V naši hiši se je nabral prah in pajki so spletli mnogo pajčevin. Zrak je postal zatohel. Opaziti moramo prah, uzreti pajčevine in začutiti vonj potu v zraku. Odpreti moramo okna, pobrisati prah in ome-sti pajčevine. Nato moramo začeti s prenovo hiše. Jaz vam gledam v oči in na glas začnem razpravo. Lahko upam, da bi tudi vi o tem govorili na glas? Če bomo zgolj tiho čakali za plotom svojega vrtilčka, nas ne čaka le še več nesreč v gorah, temveč kakšna tudi v naši hiši. Poglejmo si v oči, začnimo se pogovarjati o bistvenih in pomembnih rečeh, potem prst usmerimo v pravo smer.

Igra senc, sonček nas bo malo ogrel (foto: Primož Štamcar)

Preventivna dejavnost

Robert Ternik

*Praktični prikaz na terenu
(foto: Robert Ternik)*

Ena izmed temeljnih nalog Gorske reševalne službe je tudi preventivna dejavnost. Cilj preventivnega delovanja je preprečiti, odstraniti ali zmanjšati tveganje za nastanek nesreč v gorskem svetu ali drugih težko dostopnih krajih.

Preventivni dejavnosti v Društvu gorske reševalne službe Tržič namenjamo še posebno pozornost, zato se skoraj vedno odzovemo povabilom šol, vrtcev, ra-

znih planinskih taborov in drugim, ki si želijo spoznati organizacijo in organiziranost gorske reševalne službe. Slušateljem predstavimo zgodovino nastanka gorske reševalne službe Tržič, lik gorskega reševalca, ukrepe ob nesreči in opremo, ki jo pri svojem delu uporabljamo. Ob tem predstavimo tudi najpogostejše vzroke za nastanek gorskih nesreč in svetujemo, kako se nesrečam v čim večji meri izogniti.

DELO V DRUŠTVU

*Najprej teoretična
razlaga, zatem
praktični prikazi
(foto: Elemir Zrim)*

*Matjaž, Elemir in
Matija med prikazom
delovanja GRS Tržič
(foto: arhiv Matjaž Kos)*

Učenci Biotehniškega centra Naklo so z zanimanjem poslušali predavanje, kasneje, ob prikazu pa so nam postavili še veliko vprašanj o našem delu (foto: arhiv Matjaž Kos)

Naše predstavitve smo prilagodili glede na starostno strukturo slušateljev, saj odrasli in srednješolci gorsko reševalno službo in gorske nesreče, sploh tiste z najtežjimi posledicami, dojamejo povsem drugače kot otroci iz vrtcev.

V letu 2019 smo na ta način opravili 6 predstavitev različnim starostnim skupinam. Predstavili smo se v vrtcu Bistrica, v OŠ Križe, na planinskem taboru na Dolgi njivi, v Domu pod Storžičem in v Domu na Zelenici, ter na prireditvi Gremo v hribe, ki je bila na Dobrči.

Leto 2020 smo januarja pričeli s predstavitvijo srednješolcem Biotehniškega centra Naklo. Trije izkušeni gorski reševalci so predstavili organiziranost in delovanje GRS, zgodovino nastanka GRS Tržič in trenutno stanje. V nadaljevanju so predstavili reševalno vozilo Toyota Hilux in večino opreme, ki jo gorski reševalci uporabljamo pri svojem delu. Srednješolci imajo že nekaj izkušenj obiskovanja gora, zato so bila njihova vprašanja o našem delu in o nesrečah zanimiva in raznolika. Reševalci so jim na vsa z veseljem odgovorili.

Prav tako januarja smo opravili predstavitev Društva gorske reševalne službe Tržič otrokom v OŠ Križe. Tudi na tej predstavitvi so gorski reševalci otrokom na njim prilagojen način predstavili naše poslanstvo in naše delo, vključno z opremo, ki jo pri tem uporabljamo.

Sredi februarja smo se odzvali vabilu mladih planincev PD Piran, ki so imeli zimovanje v Domu na Zelenici. Dva gorska reševalca sta v učilnici GUC Zelenica opravila predstavitev GRS Tržič. Prikazana sta jim bila dva filmčka helikopterskega reševanja in ukrepi ob nastanku gorske nesreče.

V nadaljevanju jim je bila predstavljena tematika, ki je sovpadala z zimovanjem in predstavitev opreme za varen obisk gora v zimskem času (čelada, dereze, cepin, lavinski trojček ...). Na koncu je sledil zanje najbolj zanimiv del, saj so otroci v okolici Doma na Zelenici praktično preizkusili uporabo žolne, sonde in lopate.

Glede na številna vprašanja, ki so jih otroci tekom naših predavanj postavljali, so bila ta očitno zanimiva. Zadovoljstvo je bilo tako obojestransko.

Skupne ture Društva GRS Tržič

Milan Meglič

Brskam po računalniku in iščem članek izpred nekaj let, ko mi je Matija zaupal pisanje o naših skupnih turah. Kar ne morem verjeti, da so minila že štiri leta. Od takrat se jih je namreč zvrstilo kar nekaj. Nisem preveč vesten, kar se tiče beleženja podatkov, saj sem pisanje dnevnika opustil že pred leti, zato si moram pomagati s slikami, ki jih je v dobi digitalizacije vedno na pretek. Moram priznati, da se je ideja o dveh skupnih turah na leto (zimsko in letno) odlično prijela, saj nam to več ali manj uspeva že celo desetletje. Udeležba na njih niha, kar je v današnjem načinu življenja pričakovano. Večkrat gredo z nami na ture tudi člani Alpinističnega odseka, naši družinski člani in simpatizerji. Naj bodo statistični podatki še tako suhoparni, pa jih je vseeno treba nekaj navesti:

16. 3. 2017 Otztal – 14 udeležencev

Že na poti po Turski cesti sta nas spremljala sneg in dež. V Ventu, kjer je bilo izhodišče za kočo Martin Busch nas je pričakalo kar nekaj novega snega. Do koč smo v močnem sneženju in slabi vidljivosti pririnjili pozno popoldan. Ta dostop si bomo verjetno

zapomnili za vedno, saj smo šele ob vračanju v dolino videli, kakšni nevarnosti smo bili izpostavljeni. Novozapadli sneg in močan veter sta krojila izbor tur v naslednjih sicer lepih dnevih. Uspeli smo osvojiti najvišji vrh v skupini – 3606 m visoki Similaun. Bili smo blizu mesta kjer so našli legendarnega Oztija in opravili kar nekaj lepih turnih smukov.

23. 8. 2017 Gesäuse – 46 udeležencev

To je bila do sedaj najštevilčnejša skupna tura ali bolje rečeno tabor reševalcev in alpinistov iz Tržiča. Vseh skupaj se nas je zbralo kar 46, mogoče še kak član več. To pogorje smo obiskali prvič, zato je bil obisk še toliko bolj zanimiv. Nastanili smo se v kampu Gstatterboden ob reki Enns.

Sobota in nedelja sta minili v nekoliko slabšem vremenu, smo pa to dodobra izkoristili za hojo, gorniške ture in druženje v kampu. Naslednje dni je bilo vreme odlično, tako da smo to izkoristili za planinarjenje, kolesarjenje in plezanje po vsej gorski skupini. Zgodilo se je marsikaj ... od izgubljenega čevlja med

V taboru Gesäuse
(foto: Milan Meglič)

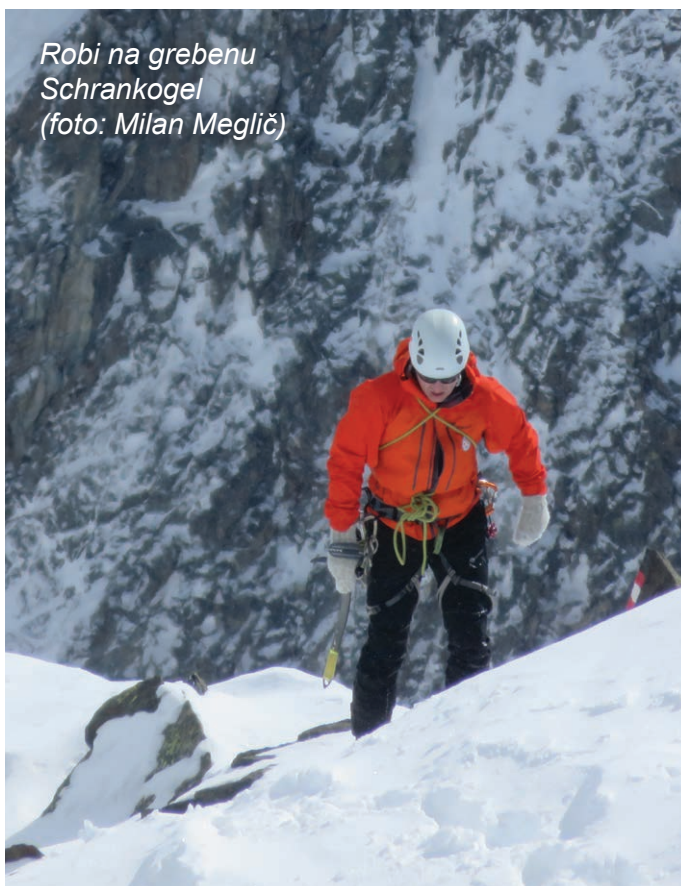

plezanjem, enemu od otrok je bila napoti rampa, ko je kolesaril, za nameček smo ob povratku imeli še prometno nesrečo in razbili kombi. Vse pa se je na koncu srečno končalo.

8. 3. 2018 Silvretta – 12 udeležencev

Silvretta je najzahodnejša skupina, kamor smo se do sedaj odpravili in sicer po že znani cesti mimo Innsbrucka do Arlberga in naprej v Partenen. Od tu smo se z žičnico zapeljali do zadnje postaje že zaprtega smučišča, nato je sledila še vratolomna vožnja s kombiji skozi dolg predor, narejen v živo skalo in naprej po spluženi gorski cesti do izhodišča pri jezeru.

Tako jezero, kot kočja nad njim, nosita ime po gorski skupini, kjer se nahajata. Kot običajno, smo se že prvi dan odločili za vzpon na sedlo nad kočjo, da smo si ogledali cilje za prihajajoče dni. Razmere za smučarjso bile odlične, prav tako kočja in seveda naša družina. V naslednjih dneh smo osvojili nekaj vrhov: Silvretta horn 3244 m in najvišjega v skupini Piz Buin 3312 m. Oba vrhova s smučmi nista dostopna, nanju je bilo treba splezati z derezami in cepini. Smučarija kljub mestoma slabi vidljivosti – odlična. Naslednji dan smo se v snežnem metežu nekateri povzpeli še na markantno špico Dreilander spitze 3197 m, kjer je bilo treba uporabiti kar nekaj alpinističnega znanja. Popoldan smo krenili v dolino in nazaj proti domu.

*Robi na grebenu
Schränkogel
(foto: Milan Meglič)*

Avgust 2018 Wilder Kaiser – 8 udeležencev

Gorska skupina, ki veliko ponuja. Od ekstremnega plezanja v prvovrstnem apnencu, ferate in lepe planinske poti. Turizem je tu zelo razvit predvsem do vznožja gora. Nastanili smo se v kampu blizu jezera na severni strani gorske skupine. Beno in Matic sta v navezi splezala nekaj krajših smeri, ostali so osvajaali vrhove po planinskih poteh. Vreme in družba kot vedno – odlična.

25. 1. 2019 Gruzija – 6 udeležencev

Čeprav to ni bila ravno organizirana skupna tura, se nas je pa zbralo kar nekaj iz našega društva, zato se mi zdi primerno, da jo tudi tu predstavim. Na pot smo odrinili 26. 1., s kombijem do Budimpešte, od tam pa z letalom v Kutaisi – drugo največje mesto v Gruziji. Sledila je več urna vožnja v gorsko pokrajino Svaneti do mesta Mestia, kjer smo bili nastanjeni. Mesto je prijetno, turizem je v razvoju, lokalov dovolj, turistov pa ravno za pokušino. Istega dne popoldan smo odšli na smučišče nad mestom, da si ogledamo terene. Že tam so se vrstili čudoviti razgledi na Užbo 4710, Škara 5203 in Tetnuldi 4858. Visoki hribi so od mesta nastanitve kar precej odmaknjeni, zato za vzpon nanje rabiš vsaj dva dneva in dobre razmere.

Naslednji dan je kar močno snežilo, tako da je zapadlo nekje od 20 do 30 cm snega. To je pomenilo, da kam višje ne bomo mogli, smo pa imeli zato idealne razmere za pristope in smučanje z okoliških tri tisočakov. Dobili smo tudi svojega lokalnega vodnika, ki nam je pokazal, kje je najboljša smuka. Na svojo žalost je kaj kmalu spoznal s kom ima opravka, in od takrat naprej zanj ni bilo počitka (smeh). Vmes smo odpotovali za dva dni v približno 40 km oddaljen kraj, baje najvišjo stalno naseljeno vas Usghuli 2200m. Že sama vožnja do tja je bila prava avantura. Vozili smo se po slabo spluženih cestah, čez podrto hišo, ki je ponoči padla na cesto, čez plaz, ki je v soteski zasul cesto. V prvinski vasi smo pri domačinih zares uživali, smučali nedotaknjen pršič in imeli razgled na res krasne gore Kavkaza. Po vrnitvi v Mestijo je zvečer sledilo spoznavanje mesta, lokalov s pristno domačo glasbo, vinom in čačo (to je vrsta žganja).

Hodili smo po dolini, ki pripelje do Leila Peaka 4100m, vendar smo vzpon zaradi preobilice snega zaključili na grebenu in odsmučali približno 1500 višinskih metrov v dolino. Zadnji dan smo odšli na dokaj novo in moderno smučišče pod goro Tetnuldi in se po kuloarju odpravili na sedlo nad njim. Trije smo se povzpeli še na sosednji vrh, kar je bila tudi najvišja dosežena višina (nekje 3400m). Smučali smo daleč v sosednjo dolino, kamor nas je prišel iskat šofer. Sledila je (tok-

Sašo, Milan in Robi na enem od vrhov v Tuxer alpah (foto: Tina Bergant)

rat zaradi prehitre in obilne rehidracije z lokalnim pivom) burna vožnja do Mestije. Tam smo pojedli kosilo, hitro spakirali opremo in krenili proti domu.

Lifetrek je odpravico zelo dobro organiziral (vsa pohvala). Udeleženci: Janez in Marija Primožič, Martin in Blaž Belhar, Milan Meglič in pridruženi član Peter Ulčnik. V sedmih dneh smo imeli drugi dan sneženje, ostale dni krasno vreme in idealne razmere. Vsak dan smo opravili lepo turo in odlično smučali. Najbolj vesel je bil naš lokalni vodnik Georgy, še posebej, ko smo šli domov!!!

6. 3. 2019 Stubai iz severo zahoda – 10 udeležencev

Izhodišče v že znani dolini Otztal v vasi Gries, samo da smo tokrat iz nje krenili proti jugovzhodu proti koči Amberger Hutte, ki je že v pogorju Stubai. Lepa, vitka dolina, obdana s kar strmimi vršaci je obljubljala obilico lepih ciljev. Že popoldan smo osvojili prvega, saj se je razgledna tura spremenila v pravcato turo.

Naslednji dan je bil bolj vetroven in oblačen, tako da smo turo sklenili na sedlu Gleislehenscharte 3052, na povratku pa je bilo že bolje in smo imeli odlično smuko. Naslednji dan je bil »perfect summit day«, tako, da smo se podali na najvišjega v skupini, to je Schrankogel 3497 m. Hočeš ali ne, njegova vitka piramida je vidna kamorkoli se podaš. Do vznožja smo prišli s smučmi, ki so jih potem nadomestile dereze. Vzpon po jugo-vzhodnem grebenu je pomenil lažje plezanje po mestoma kar izpostavljenem grebenu. Po sestopu z vrha smo na smučeh prečili ledenik in osvojili koto 3257, kamor se je povzpela skupina, ki ni odšla na vrh. Zadnji dan smo se podali na najbolj

oddaljen cilj – sedlo Wutenkarsttel 3105 m. Dolina je dolga in se kar vleče, razmere za smučarijo so bile dobre in čeprav v zgornjem delu vidljivost ni bila dobra, smo lepo odsmučali v dolino. Pri koči še pakiranje in naprej v dolino proti domu.

15. 8. 2019 Dolomiti – 20 udeležencev

Tokratna skupna tura v Dolomite je bila zelo posebna. Termin okrog Velikega šmarna ni bil najbolj posrečeno izbran, saj je bila prosta vsa Evropa. Italijani so imeli Ferragosto, napoved za vreme je bila obetavna, tako da smo prišli v nepopisno gnečo. Namenili smo se nastaniti nekje v bližini mesta Canazei, ter hribolaziti in plezati v skupinah Sella in Rosengarten. Kampi so bili povsem zasedeni, zato smo se vsak po svoje znašli in se pri tem raztepli po vsej okolici. Dopoldan smo plezali vsak po svoje, popoldan se kje dobili na pivu, noč pa prespali kar na divje po parkiriščih, nekateri v kampu in podobno. Vreme nam je služilo, če si bil dovolj zgoden. Tudi pretirane gneče v stenah ni bilo, tako da smo naredili nekaj lepih vzponov. Nekateri so čas izkoristili za osvajanje prelazov s kolesi.

26. 2. 2020 Tuxer Alpe – 6 udeležencev

Udeležencev letošnje skupne ture je bilo nekaj manj, saj je bil nekaj dni kasneje planiran odhod na odpravo v Kirgizijo, na katero se je prijavilo več članov. Kljub temu smo odšli v nam še nepoznane kraje Tuxer alp. To je nekakšen podaljšek Zilertalskih alp, le da leži nekoliko severneje tik pred Innsbruckško dolino. Vrhovi tam niso tako visoki, saj dosežejo mejo našega Triglava. Je pa to zanimivo področje. Tu se menjava kamenina iz apnenca na Innsbruckški strani v gra-

nit na Zilertalski strani, tako da je nastala posebna kamenina in tudi vegetacija. Po vsej dolini raste do gozdne meje samo bor. Macesna, ki smo ga vajeni, na takih višinah skoraj ne opaziš.

Dolina je posebna tudi zaradi statusa vojaškega območja, ker je v njej gorski poligon Avstrijske vojske in so občasno nekateri predeli doline zaprti zaradi njihovih aktivnosti. Izhodišče je vas Wattens, parkirišče pa pri prvi vojašnici. Ob poti so vseskozi table, ki opozarjajo na prisotnost vojske. Ko smo se povzpeli v zatrep doline, smo videli, da je to kar velik kompleks. Naša koča Lizumer hutte je bila na gričku na koncu tega kompleksa. Ciljev v okolici je bilo obilo. Tudi tam je zima skoparila s snegom, tako je novozapadli sneg, ki je padel prejšnjo noč, pričaral vsaj malo zimske idile. Naslednji dan smo opravili lepo turo na Torspitze 2663 m in odsmučali v dolino. Zatem smo se vzpeli še na vrh na nasprotni strani doline. Tam nas je že na vrhu pričakal močan veter, ki naznanil poslabšanje vremena. In res ... Čez noč je zapadlo 30 cm novega snega, ki pa ga je veter povsem raznesel, tako da so bili grebeni zopet goli. Odpravili smo se proti vzhodu na Eiskarspitze 2611 m, kjer je na grebenu zopet močno pihalo. S Sašem sva vrh osvojila kar peš, nato pa smo po deviškem pršiču odsmučali v dolino. Uživali smo v fantastičnem vijuganju. Tako smo se še enkrat povzpeli na Graue Wand, kjer nas je zopet pričakala lepa »flanka«, ki smo jo z veseljem popisali. Naslednji dan

smo se čez sedlo spustili v sosednjo dolino in se s smučmi pripeljali prav do kombija.

13. 3. 2020 Kirgizija – Turno smučarska odprava – 10 udeležencev

Za odpravo v Kirgizijo smo se menili že od jeseni. Sprva nas je bilo osem kandidatov, kasneje so se nam pridružili še trije. Na koncu nas je odšlo deset. Čas in razmere po svetu res niso bile najbolj primerne, saj se je Corona Virus že širil po Evropi. Agencija nam je zatrdila, da za enkrat ne vidi nobenih težav,

Podpisi v snegu v Kirgiziji (foto: Milan Meglič)

Na enem od vrhov v Kirgiziji, imena nismo vedeli (foto: arhiv Milan Meglič)

v Kirgiziji namreč še ni bilo okuženih, ravno tako ne kaj dosti v Turčiji (tja smo potovali preko letališča v Istanbulu). In tako je prišel dan odhoda. Odšli smo z majhnim cmokom v grlu, češ – kar bo, pa bo.

Na letališču v Biškeku, kjer smo pristali, so nam pomerili temperaturo, potem smo na virus kar kmalu pozabili. Natrpali smo se v velik kombi, ki nas je odpeljal približno 400 km proti cilju. Pot nas je vodila naprej proti vzhodu mimo jezera IssykKul do mesta Karakol, od tu pa še naprej proti vasi Jurgoland, ki že leži med predgorjem Tian Shana. Za nas je bilo že vse pripravljeno – postavljene tri jurte, mobilna sauna (ruske izdelave), vendar v popolnem delovanju. Za nas so res lepo poskrbeli vodja tabora, kuhar in mojster ognja, ki nam je tudi v jurtah vsak dan zakuril. Še isti dan smo odšli na razgledno turo skozi strm gozdiček nad taborom. Prispeli smo na velik plato, nad njim pa so se dvigali prvi tritisočaki, ki smo jih osvajali v naslednjih dneh. Povzpeli smo se skoraj do višine tri tisočakov, ker pa je sonce že zahajalo smo se morali vrniti v dolino. Spoznali smo, da so tu dimenzije gora povsem drugačne – obsežnejše, da je sneg drugačen. Na strminah je bilo dobro, na položnih delih si se pa kar pogreznil in glede na to, da smo bili tako odmaknjeni v divjino, smo morali biti previdni.

Prvo noč smo prespali kot za šalo, saj nam je dolga pot in časovna razlika vzela potreben spanec. Naslednji dan smo začeli z osvajanjem vrhov. Pridružil se nam je še lokalni »vodnik« – mlad fant, ki je znal smučati, iz mesta Karakol. A v teh delih gora ni bil še nikoli. Če smo ga kaj vprašali je pogledal na Google Maps in to je bilo to. Dan je bil lep in obeti so bili dobri. Izbrali smo najvišji vrh. Pot do vznožja se je kar vlekla, nekje smo pošteno gazili. Pobočje je

bilo zelo strmo, zato smo iskali najugodnejšo smer vzpona do vrha. Vzpenjanje z vijuganjem je postalo prestrmo, zato smo nadaljevali s smučmi na hrbtu in se povzpeli po lažjem grebenu do vrha. Čez nekaj časa je za nami prisopihal še naš »lokalet«, ki mu ni bilo nič jasno: »Why, why sem gor?«. Martin mu je lepo pojasnil, da bo vsak dan tako, ali še huje.

Po strmih kuloarjih smo se v dveh smereh spustili v vznožje in neizmerno uživali. Naš vodnik Bric je ubral svojo varianto na sosednji hrib. Večinoma smo se odločili, da gremo še mi za njim (he he, poceni tura, gaz je že narejena!). Našemu »lokalcu« je bilo še veliko manj jasno, kaj se gremo. Obe skupini, vsaka po svoje, smo odsmučali v odlični smuki v dolino. V taboru nas je pričakalo pivo, Perotova »Malinca« in še kaj. Po večerji smo veselo kramljali v eni izmed jurt. Pivo, ki je bilo planirano za nekaj dni, je kar izpuhtelo, kar domačinom nikakor ni bilo jasno. Naslednji dan se je zadeva ponovila. Ponovno en vrh ni bil dovolj, morali smo na dva. Zopet smo odsmučali strme kuloarje in neznansko uživali. V taboru nas je že čakala sveža pošiljka piva.

Po informacijah smo ugotovili, da se bomo morali predčasno vrniti nazaj v domovino, ker so se vsa evropska letališča po vrsti zapirala. Da ne bo šlo vse v nič, je bilo treba spiti večino nove zaloge piva. Načrtovana tura za naslednji dan je splavala po vodi, kar je bilo dobro, saj nas je čakala dolga pot domov. Kot bi slutili, da bomo morali prej domov, smo vse prejšnje dni maksimalno izkoristili, kar je tudi prav. Po pogovoru s fanti nikomur ni bilo žal, da je šel na to odpravico.

Vračali smo se po isti poti, le okoli jezera smo šli po drugi strani. Nikakor se nisem mogel spomniti, kje smo kampilali leta 2005, ko smo bili po odpravi na Pik Lenin nekaj dni v bližini pri tem jezeru. V Biškeku smo si ogledali center mesta, šli na eno »fancy« večerjo, potem pa na letalo za Istanbul. Letališče je bilo skoraj prazno, na info tabli je bilo zaradi odpovedi letov vse rumeno. Vedeli smo, da je odločitev o predčasni vrnitvi pravilna. Za sedaj kaže, da smo domov prišli vsi zdravi, kar je najbolj pomembno. Je pa gotovo, da si bomo to izkušnjo dobro zapomnili, saj svet po tej epidemiji verjetno ne bo več takšen kot prej.

V mojem seznamu sem zajel le tiste ture, ki so bile v organizaciji društva ali so bili udeleženci večinoma člani GRS. Trudimo se, da iščemo cilje, ki bi bili po volji večinskemu delu članstva. Udeležba je različna, vremenska napoved pa včasih nekatere odvrne, tako se na seznamih velikokrat znajdemo eni in isti, ki včasih tvegamo, vendar nam je na koncu lepo.

Statistični pregled reševalnega dela v letu 2019

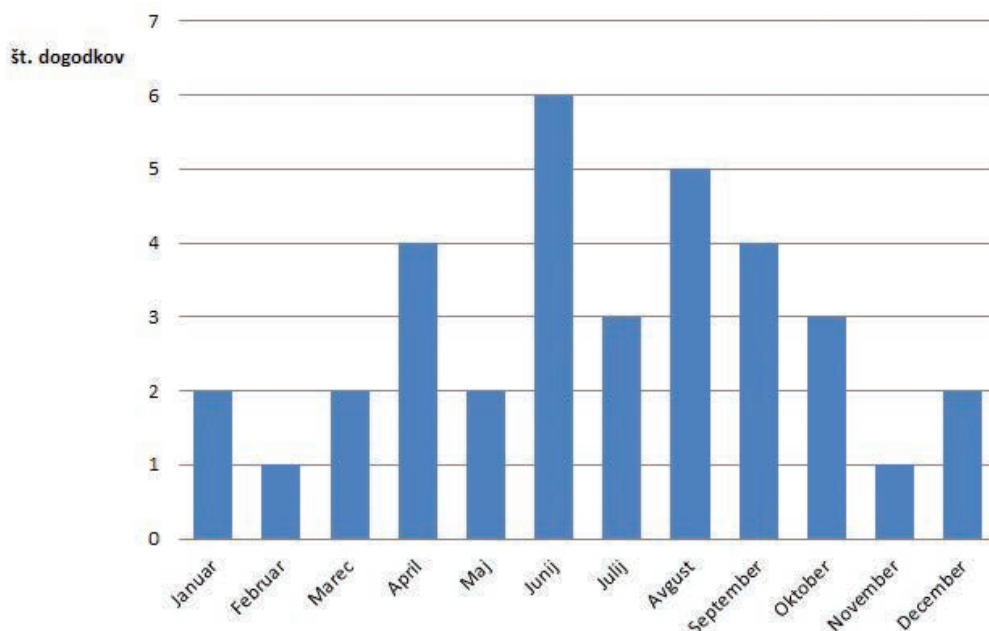
Slavko Rožič

(foto: Vili Vogeltnik)

V preteklem letu smo bili s strani ReCO Kranj poklicani na pomoč 28-krat, kar je enako kot v letu 2018. Skupaj smo opravili 801 uro reševalnega dela, v akcijah pa je skupaj sodelovalo 286 reševalcev. Reševali smo 35 oseb. V 24 primerih je šlo za reševanje oseb, v štirih primerih pa za iskanje pogrešanih oseb. Helikopter nam je priskočil na pomoč v devetih primerih. Večina reševancev je bila iz Slovenije (26), trije iz Avstrije, dva iz Francije, ostali štirje pa iz Švice, Češke, Madžarske in Hrvaške.

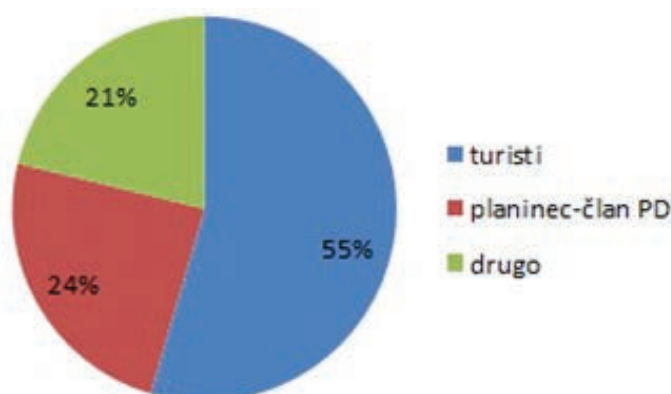
Kot je razvidno iz Slike 1, smo imeli vsak mesec vsaj eno posredovanje, izrazitih odstopanj pa tudi v poletnih mesecih ni bilo.

Slika 1: Število dogodkov po mesecih v letu 2019 (vir: info GRZS)

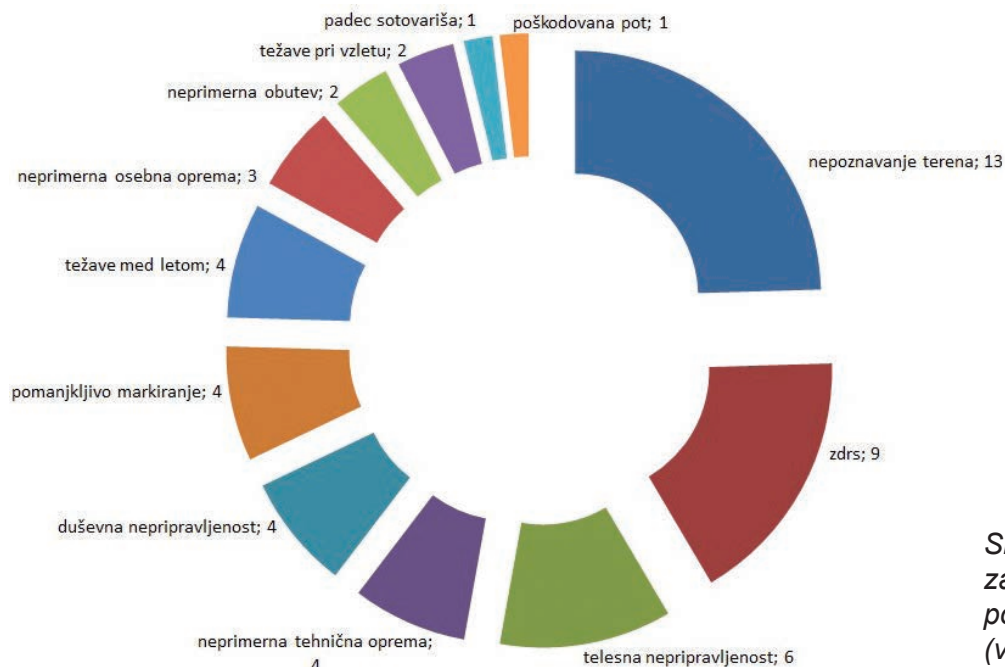
V Sliki 2 je glede na podatke zaskrbljujoče dejstvo, da več kot 75% reševancev (turisti in drugo) ni imelo planinske ali gorniške usposobljenosti. Temu primeren je tudi podatek, da je bilo 18 oseb, od skupaj 35 reševancev nepoškodovanih in so se zgolj znašli v situaciji, ki je presegala njihovo znanje in izkušnje. Po drugi strani žal za 5 oseb ni bilo več pomoči.

Slika 2: Struktura reševanih oseb glede na planinsko usposobljenost (vir: info GRZS)

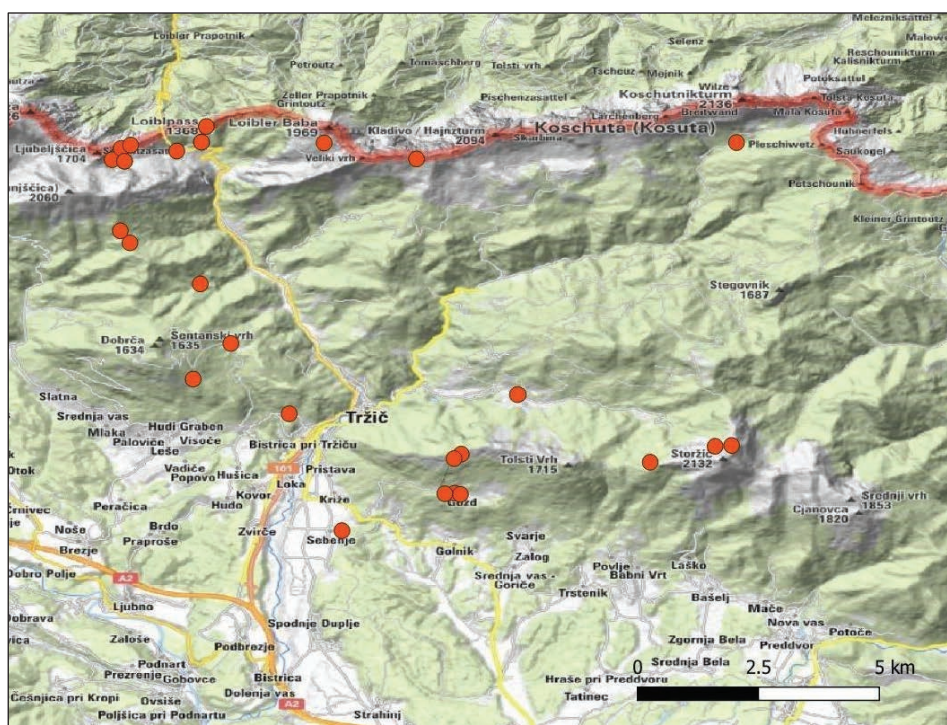
Med vzroki pri dogodkih glede na prej omenjeno strukturo reševancev prevladuje kombinacija nepoznavanja terena, telesne in duševne nepripravljenosti in neprimerne obutve. Kot je razvidno iz Diagrama št. 3, je takih primerov skoraj polovico.

Trije reševanci so imeli težave zaradi poškodovane ali slabo markirane poti, med reševanimi so bili tudi padalci, žal sta dva zaradi strmoglavljenja tudi umrla.

Slika 3: Vzroki za nesreče in posredovanja
(vir: info GRZS)

Na Sliki 4 je prikazana prostorska razporejenost dogodkov v letu 2019. Največja gostota dogodkov je bila na področju Ljubelja in Zelenice, sledita Kriška gora na južni strani in Storžič na severni strani. Medtem, ko smo na Ljubelju najpogosteje reševali turiste, smo na Kriški gori reševali padalce, na Storžiču pa praviloma planince.

Slika 4: Prostorska razporeditev dogodkov v letu 2019
(vir: info GRZS, QGIS)

